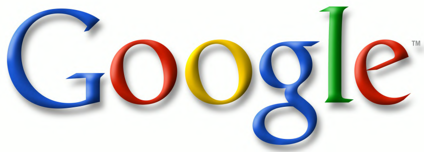

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

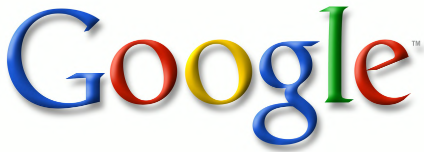
Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at `http://books.google.com/`

Det här är en digital kopia av en bok som har bevarats i generationer på bibliotekens hyllor innan Google omsorgsfullt skannade in den. Det är en del av ett projekt för att göra all världens böcker möjliga att upptäcka på nätet.

Den har överlevt så länge att upphovsrätten har utgått och boken har blivit allmän egendom. En bok i allmän egendom är en bok som aldrig har varit belagd med upphovsrätt eller vars skyddstid har löpt ut. Huruvida en bok har blivit allmän egendom eller inte varierar från land till land. Sådana böcker är portar till det förflutna och representerar ett överflöd av historia, kultur och kunskap som många gånger är svårt att upptäcka.

Markeringar, noteringar och andra marginalanteckningar i den ursprungliga boken finns med i filen. Det är en påminnelse om bokens långa färd från förlaget till ett bibliotek och slutligen till dig.

Riktlinjer för användning

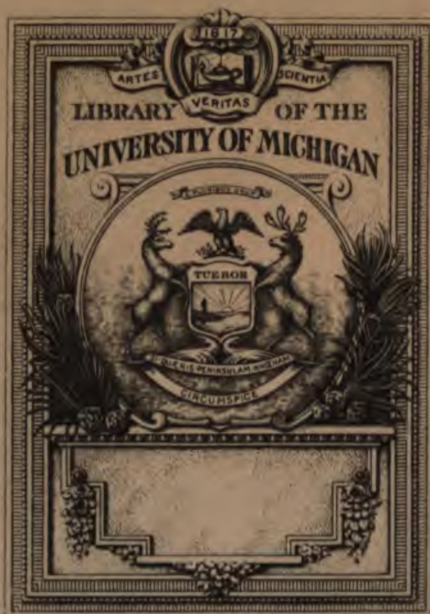
Google är stolt över att digitalisera böcker som har blivit allmän egendom i samarbete med bibliotek och göra dem tillgängliga för alla. Dessa böcker tillhör mänskligheten, och vi förvaltar bara kulturarvet. Men det här arbetet kostar mycket pengar, så för att vi ska kunna fortsätta att tillhandahålla denna resurs, har vi vidtagit åtgärder för att förhindra kommersiella företags missbruk. Vi har bland annat infört tekniska inskränkningar för automatiserade frågor.

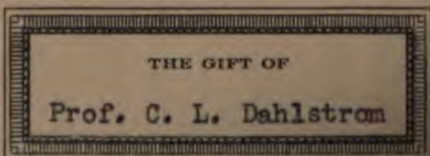
Vi ber dig även att:

- Endast använda filerna utan ekonomisk vinning i åtanke
  Vi har tagit fram Google boksökning för att det ska användas av enskilda personer, och vi vill att du använder dessa filer för enskilt, ideellt bruk.
- Avstå från automatiska frågor
  Skicka inte automatiska frågor av något slag till Googles system. Om du forskar i maskinöversättning, textigenkänning eller andra områden där det är intressant att få tillgång till stora mängder text, ta då kontakt med oss. Vi ser gärna att material som är allmän egendom används för dessa syften och kan kanske hjälpa till om du har ytterligare behov.
- Bibehålla upphovsmärket
  Googles "vattenstämpel" som finns i varje fil är nödvändig för att informera allmänheten om det här projektet och att hjälpa dem att hitta ytterligare material på Google boksökning. Ta inte bort den.
- Håll dig på rätt sida om lagen
  Oavsett vad du gör ska du komma ihåg att du bär ansvaret för att se till att det du gör är lagligt. Förutsätt inte att en bok har blivit allmän egendom i andra länder bara för att vi tror att den har blivit det för läsare i USA. Huruvida en bok skyddas av upphovsrätt skiljer sig åt från land till land, och vi kan inte ge dig några råd om det är tillåtet att använda en viss bok på ett särskilt sätt. Förutsätt inte att en bok går att använda på vilket sätt som helst var som helst i världen bara för att den dyker upp i Google boksökning. Skadeståndet för upphovsrättsbrott kan vara mycket högt.

Om Google boksökning

Googles mål är att ordna världens information och göra den användbar och tillgänglig överallt. Google boksökning hjälper läsare att upptäcka världens böcker och författare och förläggare att nå nya målgrupper. Du kan söka igenom all text i den här boken på webben på följande länk http://books.google.com/

1817
ARTES
SCIENTIA
VERITAS
LIBRARY OF THE
UNIVERSITY OF MICHIGAN
TUEBOR
CIRCUMSPICE

THE GIFT OF
Prof. C. L. Dahlstrom

ANNA LENAH ELGSTRÖM

—273—

HAVS=BOKEN

STOCKHOLM. ALBERT BONNIERS FÖRLAG

839.78
E4h

Kellogg-Dahlstrom

ANNA LENAH ELGSTRÖM

* HAVSBOKEN *

HAVSBOKEN

AV

ANNA LENAH ELGSTRÖM

Stockholm
Albert Bonniers förlag

Copyright. Albert Bonnier 1912.

839.78
E4h

STOCKHOLM
ALB. BONNIERS BOKTRYCKERI 1912

Gift
Prof. C. T. Wahlstrom
9.26.33

FÖRSTA BERÄTTELSEN

"Har du stigit ned till havets källor och vandrat kring på djupets botten?

Hava dödens portar avslöjat sig för dig, ja, såg du dödsskuggans portar?"

I.

Milsvitt omkring fanns intet annat än vatten — Kattegatts gråa vågor, vilka mötte Nordsjöns långa dyningar och så vidare, undan för undan, kring hela jordens rund. I denna vattenökens medelpunkt låg det lilla skäret som kastat — en samling klippor, nedsjunkna i vattnet, likt en skara sovande, svarta jättedjur, kvarglömda någon gång i skapelsens gryning. Men mitt i deras mörker reste sig fyrens pelare, bärande sitt starka, vita ljus. I en väldig solfjäder smög det runt, oupphörligt runt horisonten, fläktande bort mörkret, än från en silverglittrande triangel av det öde havet, än från ett stycke askgrå mark, beströdd med klippblock, för att sedan låta det falla igen och treva vidare med sina sökande fingrar av ljus.

Men allteftersom månen steg på himmelen bleknade det allt mer, tills det blott var en svävande fläkt, vilken kom och gick och, likt en imma på en spegel, dallrade framför månens skiva. Den stod nu i zenit med en väldig köldring kring sig och lyste kallt och blankt på klippornas våta svärta. Som ett silverstreck glimmade vejern i dess sken, där den löpte utefter den halsbrytande väg, vilken förenade fyren med fyrfolkets hus, med telegrafstationen ute på västra udden, riggad likt ett skepp färdigt att gå till havs, och med överlotsens röda villa strax ovanför båthamnen i norr — alla så små, så ensamma och liksom kurande, med sina sneda tak och skygga, gullysande fönster, i den ödsliga cirkel av månvitt vatten, vilken här var världens gräns.

Överlotsen stod mitt i den — i utkikens lilla låda uppe på skärets högsta punkt, varifrån utkik hölls natt och dag. Och det var som stod han i en lykta av glas, upphängd över havet, ty vart han vände sig såg han blott vatten och ljus — stjärnornas och fyrarnas. Han visste icke riktigt vilka som voro

vilka — visste knappast om det bleka skimret där borta var fyren på Hamneskär eller Kassiopeia och log åt den omätliga skillnaden, som ingen skillnad var. Ingen i världsrymden, tänkte han och höjde högtidligt sitt fanatiskt sammanbitna och stormbrända ansikte mot himmelen. Nej, där var det nog ingen — ingen mellan den lilla lyktan därnere och Sirius däruppe — ingen mellan tångens loppor och människorna. Liv som liv — kraft som kraft. Allt var samma utflöde bara — samma hemlighetsfulla, eviga flöde av kraft — livets grundelement — det, som kom havet att häva sig och vinden att tjuta, som virvlade Malströmmen runt och tvingade de brunstiga djuren hop till slagsmål — det, som kom honom själv att jubla av fröjd då faran var som störst, att skratta tyst för sig själv, ansikte mot ansikte med döden, i en frisk och liksom salt glädje — blott över att vara och vara stark.

*

Ty det var han, det visste han med sig och hade han icke vetat det skulle han knap-

past velat leva. Om hans styrka visste också andra att berätta. Överallt, vart ett fartyg gick, vilket en gång passerat Tistlarna, var han känd, som en man, vilken vågade det otroliga — en man, om vilken det talet gick: »Kan icke Erik Utbult göra det eller det, ja, då kan ingen.»

Men det var sällan han icke kunde. Han var nära nog omöjlig att bringa ur fattningen — dussintals olyckor och farligheter, som han lugnt vänt till en lycklig utgång, voro bevis nog för detta. Ty av vad slag den fara än var, i vilken han råkat, tycktes hans livskraft vidga sig med den och, likt en elastisk stålring, bli allt större ju större den var. I dess högsta potens var han så mättad med energi, så laddad av vilja, att den nästan slog gnistor av honom, som hade han varit en sorts mänsklig dynamo — så säker på sig själv att han alldeles glömde sig själv och liksom blev ett med den stora gemensamma kraften...

*

Leende sitt starka, hopbitna löje öppnade han omedvetet armarna, berusad av

denna sin egen styrka. Han hade velat kunna ta stjärnorna i famn, alla de vita ljusen på himmelen och havet. Vad de voro små — vad de dallrade och flämtade, liksom färdiga att släckas av den vinande, vita vind, vilken kom som från avgrunder bakom månens horn, isande kall av evigheternas köld. Stigande och fallande i viskande stötar sög den molnen och vågorna med sig i ett evigt sus — — stigande, fallande, susande, sorlande — tills han tappade andan, tappade bort sig själv i detta oavlåtliga viskande, vilket pågått all tid och skulle pågå alltjämt all tid som ännu var kvar, under den döda, vita himmelen, där månen stod, blek som ett tusenårigt lik, i sin outhärdligt oändliga rymd.

Hans armar hade sjunkit ned, hans strålande övermod plötsligt smulats sönder till intet av den ofattliga evighet, vilken genomisade rymden med sin stumma likgiltighet för det minutlånga livet.

Han tänkte bleknande. — Kanske den har rätt — kanske allt detta lilla levande blott är något felslaget, parasitiskt, övergående?

Kanske. I denna ödslighet kändes det

nästan så. Men ögonblicket därefter vaknade hans trots igen.

Kanske eller kanske inte, tänkte han, så äro vi bra modiga ändå, bra tappra och starkhjärtade i all vår okunniga litenhet, vi bräckliga kräk på vår ovissa, hårda och mörka vandring. Och ändå våga vi gå den, kämpande, lidande och stridande för livet — på väg mot den oundvikliga döden.

Han tänkte så, ty han hade fått se sina lotsar nere vid hamnen i färd med att göra sjöbåten klar för att ge sig ut på sin veckas vakt, fyra engelska mil norr om ön, ute i norra farleden.

Han såg deras gestalter ivrigt och målmedvetet syssla kring båten i det klara, orörliga månljuset. Vad de verkade hjälplöst små gentemot det väldiga, vita havet bakom dem. Och ändå hade de besegrat det många gånger och skulle kanske besegra det ännu många till med samma små hjälpmedel som förut — den kallblodiga uppfinningsrikhet, van att beräkna allt på en hårsmån för att kunna överlista döden så ofta som möjligt, det tysta enkla mod och den sega uthållighet som de

ärvt från generationer av havets bevakare. Ty alla voro de av lotssläkt — son- och ofta även dottersöner av lotsar, vilka lämnat dem yrket och dess hårda privilegier på att få bringa hjälp där all annan hjälp var ute, i arv och ägo till ytterligare förkovran. Så hade de blivit vad de voro — de bästa i sitt slag i Skandinavien och därmed i Europa. Hundratals skeppare vittnade om dem: »Ja, se en Tångalots, det är ändå alltid en Tångalots, få göra efter det han gör och ingen gör det bättre!»

Hur skulle också någon kunna det? tänkte han leende. Hur skulle någon i en mindre båt kunna gå ut i ett hårdare väder än det, där varje vrålande, vit sjö tornade upp svallisen allt högre på däck och gjorde karlarna till allt stelare stoder av is i sina glasstyva oljekläder och seglen till bräder, som måste bultas mjuka då ett rev skulle tas in? Hur skulle någon under dylika förhållanden kunna göra mer än rädda en besättning, där all räddning tycktes omöjlig? Utom Tångalotsarna. De togo sig en funderare och räddade fartyg och last också. Men på sin lots-

kaptens fråga om de tordes ta på sin ed att de vågat sina liv, ty då skulle de få medalj, svarade de sedan att det kunde de icke, ty hade de vågat sina liv den gången hade de gjort det hundratals gånger förut.

Med några av detta gemensamma hundratal i sitt minne betraktade han med varm tillgivenhet männen därnere — stridskamraterna, dödskamraterna. — Tånga lotsar, tänkte han, ni symboler för den lilla människans stora kamp — utan mål — utan mening?

Den gamla frågan...

— Tånga lotsar, kände han, en sådan kamp måste ha en mening — fast kanske en för stor för att vi ännu skulle kunna fatta den...

Huru många hade ej dött för den utan att fatta den, klagande, undergivna? Skulle inte han också kunna dö för den? Jo, men icke klagande, icke undergiven. Nej! Kämpande för att komma den så nära som möjligt, för att åtminstone ana dess storhet...

*

Det var därför han levde. Detta begär hade följt honom genom livet — ja, till livet. Denna hemlighetsfulla brand, denna trånande längtan — efter vad visste de knappast — hade havet sjungit in i den gamla sjömanssläkt han tillhörde, sjungit in i varje nytt släktled och varje ny ättling, tills den, likt en tusenstämmig kör, brusade fram genom den siste och blev hans öde.

Ty han hade förstått vad den ville, denna evigt trängtande oro, vilken gjort så många av hans ätt till grubblande drömmare och äventyrliga våghalsar på en gång och vilken drivit honom själv ut till sjöss vid 16 års ålder och så allt vidare och vidare om i världen, tills han vid 30 hamnat här på Tånga och begripit vad det var han sökte.

*

Hur väl han mindes när detta skedde. Aldrig kunde han glömma den första kvällen på den lilla ön — himmelens väldiga, gråa båge och därunder havets oändliga cirkel, oupphörligt stadda på vandring mot klip-

porna, oupphörligt skickande fram samma böljor i en oavlåtlig procession, tills han hisnade av yrsel. Hopkrupen på en flat häll, så långt ut han kunde bland vågorna, såg han dem komma från alla sidor — dyka upp långt ute i knappast synliga linjer, långsamt växa och därpå plötsligt lyfta sig, så att aftonsolens sneda strålar, vilka då och då bröto fram mellan molnen och göto mjukt liv över havets hårda grånad, lyste genom dem, som genom kallgrönt glas. Så rullade de vidare och närmade sig alltmer — allt större och vitare för var sekund, tills de stegrade sig till sjudande skum och möttes i en yrande, vit virvel under hans fötter. Där på undervattensklipporna krossades de och sögos ut igen över de flata hällarna i tunna vitspräckliga skumhinnor, under vilka han såg den bruna tången bölja upp och ner, likt en jättes inälvor. En minut — och de sögos åter in i nya vågor — in och så tillbaka igen — oupphörligt vandrande men aldrig hinnande fram, oupphörligt bävande och krympande samman, bävande och vidgande sig, tills han tyckte hela världen följde med. Tills han kände himmelen skälva

över sig för vindens vin, tills horisontens cirkelbåge drogs hop och tänjdes ut kring honom med varje långsamt rullande grå våg. Tills allt löstes och flöt ut och in med varje glidande fläkt av vindens och vattnets eviga oro — han själv med — liggande stilla och passiv, likt ett stycke tång i en bölja, utan vilja, utan tankar och känslor — tom, som ett snäckskal, vilket havet sköljt ur — renad från allt, ont som gott — från alla begrepp och åsikter, allt människogjort och inlärt. Tills bara den nakna stommen var kvar, vaggande med bland vågorna, med varje sköljd allt närmare tingens strand — deras grund och orsak. Tills han anade den och i fasa ryckte sig själv tillbaka till medvetande igen.

Men för sent.

— Vad? ropade det till inom honom.

— Vad var han?

Han sprang upp och höjde sina händer som till en befallande fråga. — Vad? Vad var allt? Vart gick det och vad ville det?...

Blott tystnad svarade honom — tystnad utom honom och tystnad inom honom i allt det okända dunklet, som lyssnade på spänn mot oändligheten.

Grubblande vände han och gick in mot land. Skummet flög i vilda, vita tottar om honom och bakom hans rygg mumlade havet — detsamma, evigt detsamma — det sällsamma, oartikulerade, vilket susat i hans huvud allt sedan han född blev, alltid och evinnerligen, liksom det susar i havssnäckan, vore den ock tusen mil uppe på land — det hemlighetsfulla ljud, vilket var djupet, gåtan, närmare än något annat i världen — oändlighetens ton.

Han ryste till — i dunkel rädsla kände han att lyssnade han alltför länge skulle den kunna förinta honom, skulle hans innersta kunna springa sönder, likt det sköra glaset, då det träffas av den ton, som är dess grundklangs hemlighet. Han satte händerna för öronen för att slippa höra den...

*

Men det hjälpte icke — skulle aldrig hjälpa mer. Hans öde var beseglat. Hans livs längtan hade tagit form. Hädanefter skulle han aldrig mer slippa dess pina. Hädanefter skulle han alltid virvlas kring i en cirkel av gåtor, i vilken han trampade runt, som en ekorre i en bur, utan att ändå med alla sina tusen frågor någonsin komma medelpunkten en millimeter närmare. Hur han än grubblade och forskade, hur många filosofers och tänkares verk som än sönderlästa tornade upp sig på hans hyllor — lösningen fann han aldrig minsta ljusning av. Han blev blott allt mera trött och förvirrad, tills han i vredesmod slungade alltsammans — för hundrade gången likvisst — och gav sig ut på sjön, helst med så stora segel i så svår storm som möjligt och seglande så våghalsigt djärvt att hans lotsar stodo på stranden och rådgjorde med varandra, om de skulle anmäla honom för lotsverket som tokig. Det gjorde de dock aldrig — därtill voro de på en gång för stolta över honom och för rädda för honom. Utan att själva förstå det kände de iskylan från den sällsamma, stelnade värld, vari

han levde, kände en underlig oro i hans närhet, som i en okänd och långväga främlings. Och alltid måste de se på honom, frågande och smått förfärade, där han gick ibland dem, spikrak och smal, med sina intensiva sjöblå ögon — mystiskt fjärrskådande, som om generationer av hans döda sjömanssläkt sett ut över havet genom dem — alltid liksom riktade in i sig själv. Hans smala, fula huvud med dess höga, avlånga panna och benhårt slutna käkar låg också alltid lutat åt sidan, som lyssnade han efter för andra ohörbara ting och knappast vågade tala av spänning. I själva verket yttrade han nästan aldrig ett enda ord, som icke hörde till tjänsten. Den skötte han över allt beröm. Aldrig hade strandningarna varit så få vid Tånga, och aldrig räddningarna så lyckade och djärva, aldrig grundstötningarna under lotsning sällsyntare och aldrig fartyg bordats under omöjligare väderleks- och sjöförhållanden än någonsin tillförne. Överallt gick han före med gott exempel, sporrande sina män, vilka blott behövde en sådan chef för att åstadkomma underverk.

*

Men det var bara under storm och oväder som han hade något att göra. Annars skötte allting sig själv på det gamla, vanliga viset. Sjöbåten gick in och ut från sin station och reservbåten Delagoa, även kallad Sjöspöket, seglade, regelbundet som ett urverk, var dag kl. 12 in till fastlandet för att hämta dem, vilka dagen förut lotsat in till Göteborg och sedan återvänt med skärgårdsbåten. Så gick den jämna följden av plikter — lugnet stod tyst och blankt över den lilla ön — omkring den låg havet grått och stilla och ångare från alla världens hörn gledo förbi och hälsade med flaggan. I lotsstugan dåsade kurvakten utom den medlem som hade vakt vid utkiken och gick fram och tillbaka där med sin kikare under armen.

På den smala stigen utmed vejern smällde då och då fyrfolkets träskor, då och då skrek ett barn eller syntes en kvinna i en dörr. Ibland var det fru Utbult, som kom ut på sin trappa och med sin smala, vackra slavinnenacke sorgset böjd under det tunga, röda håret skuggade ögonen med handen och såg efter sin make — alltid åt samma håll.

*

Ty alltid gick han på klipporna invid det mumlande havet. På en kvart gick man över ön — havet fanns överallt. Han kunde icke undgå det och flydde heller icke längre. Han hade givit sig och gick utmed det och lyssnade på det, så ofta han kunde. De vackra sommardagarna, då kölden icke drev honom in, lämnade han det knappast på hela dagen, låg invid det timme efter timme, med uppåtvänt ansikte och öppna armar, på en sten så solstekt att den kändes mjuk av värme.

Utan tankar, i en dröm för djup för sådana, smälte han in i den oändligt djupblå himmelen — ett tyst leende i den alltets glädje, vilken lyste i luftens och havets glimmande glitter och dansade genom rymden med den starka, salta vinden, som i ett rus av strålande övermod. Det steg honom åt huvudet likt vin — det kom honom att drömma, om hjältedåd och namnlöst härliga bedrifter, om allt det stora, som människor i sin svaghet, sin krafts begränsning, dock förmått — det kom honom att drömma en brusande dröm om en kraft utan gräns...

*

Ännu lyckligare var han dock då det stormade. Då kunde ingenting hålla honom inne. Då sprang han på klipporna, hoppade över klyftorna och halkade ned för branterna — obekymrad om huruvida han skulle kunna komma upp igen, obekymrad om allt, om att ens leva en sekund till efter den i vilken han famnat havet. Stormen ryckte med tvära, häftiga ryck i hans kläder, regnet, av vinden drivet framåt nästan vågrätt, slog honom i ansiktet, likt piskslag. Blott i korta, snabba glimtar kunde han se det vrålande, gröna havet, som vältrade upp och ned, kastande sitt skum i vilda, vita triumfbågar över öns uddar. I ett oavlåtligt hest och djupt mummel, en ton, tusen gånger mörkare och hemskare än den vanliga, gick det löst på klippsträndernas eviga motstånd, vräkte sig dånande upp mot undervattensskären — öppnade sina hålor och avslöjade sina hemligheter — oanade djup, inför vilka hjärtat stegrade sig, likt en skrämd och sporrad häst — hemska, blanksvarta klipptaggar, skarpslipade av eoners böljeslag, blott få gånger sedda av människo-

ögon och förlamande det tillfälliga kryp som skådade dem med sin orörliga evighet.

Allt lägre och lägre ner mot havsbrynet — allt högre och högre upp flög det stormpiskade skummet. Det kastade sig över honom och kringsvepte honom, liksom rasande. Och hållande andan i en salig rädsla, vilken sög hans hjärta till sig, som i en vansinnig kyss, smakade han, i det ursalta stänket all havets svidande renhet — all livets berusande storhet.

Att uppgå i den, hisnade han, att smälta tillsammans med denna eviga storm av kraft, livets fullaste helhet, vilken människorna, de vid klippväggen i bakvattnet inlimmade små snäckorna, sällan ens förmådde ana dyningarna av! Han ville ut i den — ville livet — allt livet — ville vara liv — icke blott levande...

*

För var dag tog havet sålunda en atom mer av hans själ — för var dag holkade det ur honom allt mer och mer, tills han snart, likt en tom snäcka, blott återsusade dess ton av oändlighet.

Snart, det anade han ibland, skulle han av idel liv kanske knappast längre kunna leva — av idel livsövermått gå över den hemlighetsfulla gräns, där dess orgiastiska fullhet blev *för* full, blev för mycket att bära.

Det kändes så, kändes som mänaderna måtte känt det, då de mitt i sin yrande berusning tillfogade sig de sår, varav de sedan i ursinnig glädje förblödde. Det kändes som växte livet för var dag och som om den stund nalkades då dess storhet skulle rycka balansen från honom och störta honom ned i förintelsen — dess gåta, likt en korkskruv, dra förnuftet ut ur hans huvud.

Den var för djup för honom, anade han, därför att han sökte och grubblade, icke likt de andra blott såg och sedan — för van vid tingens alltför ofta sedda yttre form, vid att stanna blott vid den — gick förbi och glömde. Nej, som en bölja strävar att förena sig med sitt moderhav, så strävade hans innersta i hemlighetsfull frändskap mot djupet. Han såg det i allt, han var besatt av det — dömd till vansinne — han *visste* det ibland, men det skrämde honom inte.

— Vem vet, tänkte han, kanske förnuftet blott är ett lyte, den skyddande, tjocka slöja, vilken hindrar de ännu icke färdiga, de ännu nästan blinda, från att se ett förbländande ljus. De som sett detta ljus, skalderna, siarna, ha icke de ofta kallats besatta och oftast varit det?

Hårt leende hängav han sig åter åt sitt grubbel, där han gick invid det viskande vattnet, dag som natt, morgon som afton.

*

Aftonen var dygnets ljuvaste stund på Tånga. Skymningen kom som ett sken från andra och renare världar, genomlyste allt och upplöste det till skimrande silverglans, till sjungande ljuslek. Det stilla havet gick på alla sidor upp i den orörliga, vindlösa himmelen, bildande liksom ett ofantligt luftklot av en vithet så djup att ingenting tycktes vara upp eller nere utan allt samma väldiga tomrum, en metalliskt lysande luftavgrund utan början eller slut.

I den flögo tysta, vita fåglar och susade en stillhet, så ljudlös, så orörlig, som hade själva evigheten unnat sig ett ögonblicks ro.

Han sjönk ner i den. Vinden gick rakt igenom honom. Klippan, varpå han låg, blev luft. Allt släppte taget omkring honom. Och han kunde icke hålla sig kvar; alla begrepp, all vanlig verklighet hade ju liksom slocknat under honom. Den hemvana värld, vari han fötts och levat, hade plötsligt brustit, likt den såpbubblas strålglans man blåser bort. En fläkt — och den var försvunnen, och han kunde icke återkalla den ens i sitt minne. Ty tron fattades honom — tron på det lödder av allsköns föreställningar, varav människorna blåst upp världsfantomet, som de lämnat sina ättlingar i arv, lärande dem att sådan var verkligen världen.

Villigt hade de lärt det, villigt glömt att de själva givit det namn och därför icke kunde vara säkra på att de namnen voro de rätta — att de icke snarare blott voro som provisoriska broar, slagna över oändliga djup. Villigt hade de slagit sig ned vid avgrunden, som de döpt till yta, för att slippa vara rädda för den.

— Feghet var det, tänkte han, slöhet eller feghet att icke våga se ned i den därför att

man kunde få svindel. Svindel! Var det icke blott då man hade det som man levde?

*

Darrande, likt en nästan bristande sträng, lät han sig med slutna ögon vräkas med av de långsamt glidande dyningarna genom det sällsamma, susande tomrummet, som vidgades med varje evigt återkommande våg och växte tills det slök allt.

Med knutna händer drevs han allt längre ut, mellan sina sammanbitna tänder ständigt viskande detsamma: Orsaken! Grunden!

Ursinnigt sökte han nå fram till den — sin egen botten — sin egen orsak. Ja, om han så aldrig skulle kunna hitta tillbaka till sig själv ville han nå den och fatta vad som var h a n s — hur långt hans område sträckte sig.

Ty att det var större än hans tids människor trodde, det v i s s t e han. Att en människa kan föras långt utom sig själv, sitt vanliga vardagsjag, nämligen, utan att träffa några gränser, det hade dödsfara och hän-

ryckning lärt honom. Men han ville veta h u r långt! Han ville slippa rysa för sitt eget mörker, slippa rysa för allt och tiggande vända sig till allt — till vinden, som drog förbi — ingen visste vart eller varifrån — till havet, som evigt mumlade samma sällsamma, ohörbara budskap.

Ibland trodde han sig för en sekund vara dess lydelse på spåren och spände sin själ för att kunna uppfatta den. Dock alltid förgäves, alltid undvek den honom gäckande och löstes liksom skrattande upp till blott vatten och ingenting annat — vatten, vilket glittrade i ljuset, som om det velat håna honom — den arme dåren, vilken ville det ingen annan lyckats med av alla som levat på jorden — ville veta vad han v a r.

Han knöt händerna i vanmäktig vrede och vaggade fram och tillbaka med huvudet där han satt. En dag, det kände han, skulle han kanske komma att ränna det i klipporna och krossa det bara för att försöka komma gåtan så nära som möjligt! Därinne i honom själv var den och han skulle icke kunna få den ut — få den gripen och tydd!

Han stönade.

O, varför vara detta ynkliga, halvdana ting, som kallades människa — en lumpen övergångsform med vilja till allt och krafter till intet — en blind, vilken fått en sällsam uppenbarelse och nu nästan slet livet ur sig för att få upp sina hoplimmade ögonlock.

— Se Jahve och sedan bländas!

— Leva ett enda ögonblick, helt och fullt förstå! Och sedan förintelse! Ja, hur gärna! Ty han var trött på livet sådant det levdes på hans tid. Det var så litet, så mycket mer begränsat än det ens behövde vara, så enahanda — alltid samma kretsgång av oförstådda eller halvförstådda fenomen och erfarenheter, upprepande sig själva med gåtfull enformighet — en trampkvarn av födande, döende, handlande och älskande.

Kärlek! Han bleknade plötsligt av minnen och längtan. Nej, icke kärlek — icke för honom; den var slut, död med den kvinna han en gång en sällsamt brinnande, kort tid älskat intill döden.

Han längtade plötsligt efter den, efter att snart få sluta — för att icke vara så olik henne,

så långt från henne — längtade efter att vara död som hon och som deras ofattliga kärlek.

Och han ryste då han tänkte sig trettio år till i trampkvarnen — trettio år av arbete, måltider och sömn — alltid detsamma och ingenting begrep man meningen med...

*

Lyckligtvis fanns det ännu vågspel och livsfara. I dem kastade han sig allt oftare. Han tyckte sig då vara gåtan och djupet närmast, sin egen kraft och dess källa närmast.

Ju svårare och farligare, ju närmare.

Och för var gång blev han allt våghalsigare, försökte tränga allt närmare och närmare, i extatiskt övermod, i en livstörst som nästan var dödstörst, sökande slutet, gränsen, grunden — sökande döden för att få mäta sig med den.

Men hur han än sökte vek den liksom tillbaka för honom, fastän han jagade upp den i dess innersta hålor i rusig och desperat hänryckning för att trotsa den, håna den och

bjuda den spetsen. Aldrig kunde han finna den — måste i stället vända tillbaka och ta mot beröm och räddningsmedaljer och förvånade ögonkast, vilka inneburo rätt mycket av tvivel på huruvida han var rätt klok, som vågade allt detta. För vad?

*

Han skrattade föraktfullt där han stod på sin klippa. Begrepo de då inte, de tama, halvdöda krypen, att han vågade för att våga — att han spände bågen så högt han kunde för att se hur mycket den tålde.

Gärna fick den springa — ty då skulle den klinga — klinga genom oändligheten.

Han höjde stolt sitt huvud, där han stod liksom i havets hjärta, ensam under den ödsliga rymden — det levande, fria jag i vilket allt knöts samman, blev medveten tanke och hänförd aning.

I sin själ famnade han allt.

Glädjen sjöd upp inom honom och steg över hans läppar i ett lågt skratt.

Han levde dock om också blott för ett

ögonblick, han var dock, om också blott en människa — var en vilja, som visste att den ville och vart. Han kände sitt sammanhang och såg sitt väsens utstakade väg stiga upp mot förintelsens portar. Och han fylldes av en mållös hänförelse, som sträckte sig utom livet och jublade mot döden och livet bakom den — kanske på andra stjärnor... Bävande av sällhet räckte han sig efter det. Att snart hava genomlöpt den flammande, flämtande, jublande skala hans jordeliv var — att snart stiga högre — högre mot hemligheten.

Han kände sig nära att förintas av längtan efter den — av trånad att genomsusa sin väg, likt en avskjuten pil — att falla i strålglans genom det härliga livet och sedan ned i den härliga döden.

Och genom den... till...

Det var som kunde han knappast en sekund till vänta på svaret. Vilt vände han sig åt alla håll under den oändligt höga himmelen, på vilken månen hängde, liksom lös, med avgrundsdjup av sugande, vit rymd bakom sig. Vilt lyssnade och spejade han omkring sig i detta tomrum av tystnad och sken, vari

han levde sitt ofattliga liv — lyssnade efter det som teg bakom tystnaden, spejade efter det som sken bakom skenet.

Det fanns där — meningen var där. Men hans eget lilla liv dolde den visst — — hur länge — hur länge?...

II.

En klagande röst ljöd över de månblanka klipporna — en skugga, djupsvart mot himmelens ljusfyllda gap, blev synlig uppe på stigen.

Brådskande gled den utefter vejerns blanka streck, med vilt flaxande kläder i den skarpa vinden. Den kom allt närmare, fladdrande framåt, likt ett nattmolns mörker, och Erik Utbult log förväntansfullt, ty han hade plötsligt kommit att tänka på en gammal sägen om en vålnad i blanka, våta oljekläder, vilken, var gång en havsolycka stundade, svart och klagande kom från viken bortom Gattulven och sprang över klipporna fram till utkiken, där den stannade, tog tuben ur lådan och satte den för ögonen. Nu föll fyrens ljus i en bred silverklinga över den.

Den var en kvinna — hans hustru. Som vanligt sökte hon honom, sorgset ropande på klipporna, då mörkret föll på.

Hon stannade tyst invid honom och såg på sitt eget alltid ängsligt spörjande sätt in i hans ansikte, alldeles som en liten krusig hund, vilken ständigt väntar på smekningar utan att någonsin få några.

Plötsligt ryckt ur sin hänförelse besvarade han trött hennes blick. — Vad ville hon nu? Alltid ville hon något — alltid flämtade hon och var orolig — alltid såg hon ut som brann hon av iver att säga något, fastän hon aldrig vågade det. Tusen gånger hade hon det på tungan, tusen gånger klämde hon sönder det mellan sina strängtunna läppar i ett ovisst tvetydigt löje, som lika gärna kunde vara gråt som glädje.

— Kommer du inte in snart? viskade hon.

Han ryckte otåligt på axlarna — inte var det det hon ville! Så stodo de ett ögonblick tysta och fyrens sken dallrade mellan dem i en bred vitlysande strimma.

I det såg han hennes blida getögon plöts-

ligt flamma till i en blixtsnabb pil av gult begär. De liknade lyktgubbar i ett kärr, tänkte han plötsligt — de ängslade honom — allt i hennes flyktande, ostadiga, dimmiga, lilla väsen ängslade och tröttade honom. Hon var som en irrande brand, en osaligt flammande, liten låga, blåst hit och dit av slumpen — vart visste hon icke själv.

Stackars lilla pyre, tänkte han medlidsamt — icke passade detta liv för henne. Hon holkades ur av tystnaden, tärdes bort av ensamheten i denna susande havsöken, som nästan skrämde vettet ur henne med sin väldighet. Och inga barn tycktes hon kunna få. Ingen hade hon alltså att sluta sig till — ingen att prata sitt lätta, fladdrande, listiga prat med. Fyrmästarens hustru var gammal och kunde inte tala om annat än kor. Mellan de andra kvinnorna och fru Utbult låg åter rangskalans för dem oöverstigliga avgrund.

Stackars liten, tänkte han, men han kunde ingenting göra. Hon var så fjärran från honom. Det fanns en stängd dörr mellan dem, till vilken ingendera hade nyckeln. Och vad båtade det att bryta upp den, då det där-

inne i hans hjärta icke fanns en sak, som hon förstod — inte en, som hon icke skulle förfäras över! Stackars pyre, i hans hjärta skulle hon frysa ihjäl.

— Stackars pyre, sade han åter, men nu högt. Hon spratt till.

— Vad du är vänlig i kväll, mumlade hon.

— Det kom bara plötsligt för mig, hur synd det i alla fall är om dig! sade han milt.

Hon svarade intet, såg blott på honom från sidan med samma pilsnabba, jagade blick ur sina skyldiga ögon, som nyss.

— Vad vill hon? Vad döljer hon? tänkte han ögonblickligen.

Men hon sade intet och tigande en tung tystnad, bräddfull av vemod och pinad förtegenhet, gingo de över klipporna och in i huset.

*

Därinne var allt så lugnt och fridfullt i de små grön- och rödtapetserade rummen,

vilka mest av allt liknade kajutor, med sina snedskurna tak och smala, bruna dörrar.

Fru Utbult var rädd för mörker. Fotogenlampor brunno därför överallt, var de kunnat anbringas och susade hemtrevligt i den lommande värmen, vilken stod över rummen, som en orörlig sjö av sövande kvav stillhet, dubbelt dov i blåsten, vilken tassade kring knutarna och strök utefter väggarna, likt mjuka, trevande händer. Det lilla huset låg alldeles oskyddat uppe på en klippa och stormiga nätter skallrade det från golv till tak, som färdigt att lyfta sig och segla ut i blåsten, vilket ögonblick som helst.

Detta vindens dån var något fru Utbult hatade i lika hög grad som hennes man älskade det. Också såg han helt nöjd ut då han nu konstaterade svårt väder och antagligen tjocka till natten.

— Usch, då ska den där otäcka mistluren hålla en vaken igen med sitt vrål, knotade fru Utbult. Han hörde icke på utan sysslade med sina oljekläder ute i tamburen.

— Låt mig snart få mat, så skall jag gå ut igen och se till reservbåten, sade han där-

utifrån. — Det finns inte mer än tre lotsar kvar på kurvakten, så kommer det mer än ett fartyg till, måste jag ge mig ut.

Fru Utbult liksom lystrade till, där hon stod i den halvöppna dörren till köket, lysande i en rödbrokig gloria av sitt vackra hår och spiseleldens flammor.

— Vad för lotsar finns det då kvar? frågade hon spänt.

— Vallberg, Vile och Läbom, svarade han, litet förvånad, ty hon brukade annars aldrig bry sig om tjänsten.

Dörren föll igen om henne med en skarp smäll, men från andra sidan kom som ett halvkvävt utrop: Vile!

— Ja, Vile, eftersade han i likgiltig förundran, riktande sig mot den stängda dörren. Vad är det för märkvärdigt med det?

Dörren slogs upp med ett brak. I den stod hans hustru, vit som krita under sitt flammande hår. Hon slog ut med armarna, som färdig att kvävas och in i det lilla rummets susande, tjocka tystnad föll hennes tunna, skälvande röst, likt en vass sten kastad i stillastående vatten — ringarna efter den vid-

gade sig och vidgade sig, togo aldrig något slut.

Han tog ett steg framåt och hon också.

— Vad är det för märkvärdigt med det? härmade hon nästan skrikande, slungande ut orden, som om de bränt henne, som om hon icke visste hur fort hon skulle göra sig av med dem. — Bara det att han är min älskare. Bara det att han icke är den förste heller! Bara det att jag icke längre orkar tiga!

Jag gitter inte längre, hör du, jag gitter inte!

Hon var nu alldeles inpå honom och stirrade honom in i ansiktet med torra och glimmande ögon.

— Jag står inte ut längre! fortfor hon, svindlande hastigt, som om hon ville hinna tala ut innan hon kom till besinning igen. — Jag tål inte mera se att du ingenting vet — ingenting känner och märker.

Du skall känna det! Du skall lida, du träbeläte där, sade hon skälvande, du stenmänniska, som låter mig gå här så ensam att jag måste ta vem som helst, för att få gemenskap med någon.

Jag har kastat bort mig, gång på gång — hennes röst fylldes plötsligt av bittra tårar — men jag har aldrig varit lycklig — de ha alltid varit otacksamma. Men ingen som han, ändå — han är rädd för dig — han grälar ofta på mig — han har slagit mig! skrek hon hatfullt. — Och det är ditt fel alltihop — allt är ditt fel! Jag kunde varit dig en trogen hustru, jag kunde älskat dig...

— Men du! skrek hon ännu högre med framskjutet huvud, nästan spottande honom i ansiktet, där hon stod över honom med upplyftade händer, ty han hade stel av häpnad sjunkit ned i en stol. — Men du, du har aldrig gittat se åt mig — du har gått här och tigit och tigit, tills du nästan tigit ihjäl mig! Vad är du för en? Vad bryr du dig om? Är du en människa? Jag är rädd för dig! Jag hatar dig.

Hon skakade sina knutna händer framför sig och snappade snyftande efter luft.

— O, vad jag är glad att du äntligen vet vad jag gjort — på hämnd, på hämnd, förstår du! Äntligen får också du känna på sorg och grämelse och förödmjukelse! För vet du vad

folk säger om dig? Hennes röst slog över i översiggiven, rasande triumf. — Vet du att de tro att du är galen, att de skratta åt dig, där du ränner kring på klipporna, att de tycka synd om mig, som har en dåre till man!

Å, du kan ingenting göra, skrek hon gällt, då han steg upp och hon vek baklänges i tro att han ämnade slå henne.

— Straffa mig gärna hur mycket som helst, du kommer ändå alltid att på samma gång straffa dig själv och då skall jag jubla!

Hon tystnade, plötsligt utmattad, och sjönk ned på samma stol från vilken han nyss stigit upp — gömmande ansiktet undan hans blickar brast hon i gråt med huvudet i sina sammanknäppta händer. Stötvis brusade hennes vilda och hårda snyftningar genom den dova, varma tystnaden i det lilla rummet — mellan dem kunde man höra blåsten hastigt och prasslande stryka utefter väggarna.

*

Erik Utbult stod stödd mot en dörrpost. Omedvetet lyssnade han till det kända och

kära ljudet av en storms stigande — alltjämt bunden i sin gamla förtrollning.

Ty — nästan med förvåning och skrämsel likvisst — hade han känt den förbli alldeles orubbad, känt att han måtte seglat längre bort från den lilla vanliga, mänskliga tillvaron än han själv anat — så långt ut på de vita, obefarna vidderna att han inte ens nu kunde hitta hem till de vanliga begreppen och känslorna — till sårad stolthet eller vrede. Nej, allt det han nyss hört hade i stället blott verkat på honom så underligt främmande, varit så ynkligt smått och pjollrigt att det endast förvirrade och tröttade honom. Allt vad han kände var ett vemodigt medlidande med den stackars lilla kvinnan, som gått där mitt i oändligheten, så omkapslad av sin egen lilla härva, att hon aldrig levat, fastän hon trott att hon gjort det.

Deltagande såg han på henne, där hon satt och skakade — på en gång lättad av att ha fått kasta av sig det ok av hemlighet, vilket pinat henne så länge, och redan ångerköpt, det märkte han på de skygga tiggande blickar hon stal sig till mellan sina fingrar.

Vemodigt log han. Där satt hon och darrade och undrade varför han icke sade något, väntade ångestfullt, stackars lilla träl, på vedergällning, på hårda ord och vredesutbrott, på att kanske bli jagad från hus och hem — väntade — som en helt naturlig sak — att allt skulle gå som det brukade, i den ordning av brott och straff hon, likt alla andra, syndande, trötta, av småsaker pinade, av fruktan och hämnd evigt jagade verklighetens trälar, vant sig vid.

Han suckade. — Vad han var långt borta från allt det där — så långt att han icke alls kunde hitta den vanliga synpunkten på det. Hade han någonsin ägt den? Om så varit hade den sköljts bort med allt det andra av de långa, susande evighetsvågorna genom det ofattliga Alltet.

Han log stilla.

Och i det vågade människorna verkligen väva sina dvärgnät av lagar, förbehåll och ordningar — dvärgnät av luft utan fäste och bakgrund — pjoller och lekverk, som de snott hop till skydd för sin slöhet, till ursäkt för

att de sutto där de sutto — för att de icke bättre förvaltat sina pund.

Nej, det behövdes icke, tänkte han förbittrad, de uppfyllde allan rättfärdighet — de lydde sina självgjorda små lagar eller lydde dem icke, bävande för straffet — allt som allt dock tillräcklig sysselsättning!

Pjoller och lekverk alltsammans, brott som straff, dygd som belöning!

Och ändå voro de hellre slavar under detta lekverk, hellre läto de sig brytas ned i grunden av slöhet och sorg, än de togo på sig sin ensamma storhets börda, bröto sig ur sin ombonade vrå och trängde närmare sitt eget djup, hisnade sig yra, hårda och vanvettiga in i det.

Att de orkade! Att de brydde sig om att leva ett dylikt liv till slut!

Och här skulle han gripa in bland dem med deras talesätt! tänkte han i djup olust. — Nej, han gitte inte! Han endast ömkade alltsammans. Han skulle bara velat ta den där lilla lidande, vredgade, sorgsna och ångerfulla varelsen med sig ut och visat henne hur smått allt det var hon glatts och lidit av —

skulle velat liksom lyfta bort hinnan från djupet, den tunna hinna hon tryggt trampat på hela sitt lilla liv igenom, och visa henne hela oändligheten av gåtan där inunder — lära henne ana, hisna och flyga...

*

— Varför säger du ingenting? ljöd en darrande, dödsskrämd röst från den lilla, sammankrupna gestalten i hörnet.

Han såg upp. Hon mötte hans blick och snyftade förfärad till. I dess stelnade djup lekte en drömmande blå låga, som mareld på vatten. Den liksom fosforescerade hans ansikte, där det lyste underligt fridfullt blekt i lampans grella ljus. — En främling var han — en okänd från okända länder!

Och hon — hon var rädd!

Men då höjde han sin tankspridda röst, liksom långt bortifrån.

— Du frågar varför jag ingenting säger! Ack, kära, är där något att säga? Kan det någonsin bli något?

Han teg, tänkte och talade så igen. —

Du trodde jag skulle bli kränkt och sårad, att jag skulle bry mig om att folk skrattade åt mig och trodde jag var galen.

Åter tystnade han helt tvärt och ryckte på axlarna, men icke hånfullt — blott som om han icke fann ord.

Hon krökte sig, liksom nära att kvävas, där hon satt.

— Säg något! För Guds skull, säg något! bad hon i pina.

— Kära, vad skall jag säga? frågade han än en gång, helt trött.

— Du har ju rätt — det är mitt fel alltsammans. Jag borde icke haft någon hos mig, som var levande på det vanliga, lilla sättet...

Han såg på henne, vänligt och blitt, som på ett barn. — Du har nog inte haft det så gott, stackars liten, slutade han med lugn mildhet. — Förlåt mig om du kan eller gå, om du tror du blir lyckligare för det.

Hon såg blott på honom med halvöppen mun. Det var som om strömmar av is sköljt ner över hennes heta, lilla kropp. Hon öpp-

nade munnen ännu mer, försökte få igen andan, få luft och ord.

Men bleknade så helt plötsligt och skrek till, pekande med ett darrande finger på något bakom honom.

Han vände sig snabbt om.

Där stod Vile, en lång ung man, så blond att han formligen strålade i sina gula oljekläder, med tjocka, hängande mustascher över en övermodigt buktad mun och smala sjöögon, lysande, som blåa lyktor, i sitt bruna ansikte. Men just nu var han mycket blek. Hans läppar darrade — i sin häpnad sökte han pinad efter ord och tog sig till slut om strupen med två fingrar.

Ty Erik Utbult hade plötsligt skrattat åt honom, skrattat helt oförställt, lutad mot sin dörrpost, utan att ändra en min, blott betraktande honom med kyligt och vänligt förakt.

Med ännu ett rop sprang fru Utbult på dörren. Nu stod hon bakom den, lyssnande efter det förfärliga, som skulle börja därute, och darrande så att hennes tänder slogo mot varandra. Men hon stelnade till av häpnad

då hon hörde sin mans röst, lika lugn och frånvarande som alltid.

— Nå, var det något Vile ville?

Hon hörde hur lotsen vätte sina torra läppar.

— Det kommer en ångare söder ifrån, sade han slutligen, skälvande på målet. Läbom är i tur, men i det här vädret kan jag inte gå ensam hem med båten.

— Gott, jag kommer, så snart jag fått oljekläderna på.

Det blev en sekunds paus. Åter började hon darra.

Men så ljöd ånyo Erik Utbults stämma, blott en nyans mera tankspridd och opersonligt hånfull än nyss.

— Gå nu.

Vile gick sin väg — i hans rygg brände som eld den blick han fått till avsked, det stela, blåa ögonkast av ofattlig ömkan, som skrämt honom mest av allt.

I hans inre växte och växte en bävande fråga.

Vad ämnade förmannen göra med honom? Hur tänkte han hämnas? Hur? Om

Utbult varit som vanligt folk — då skulle han inte varit rädd. Men nu visste han ingenting — begrep ingenting — kunde alls icke fundera ut vad den där tysta djävulen ämnade ta sig för.

Aldrig bar han sig åt som andra, som om han varit en riktig människa. Gud vete vad han var — tokig förstås! Och med honom skulle han gå i båt!

Han drog upp axlarna, isad av skräck. Kom han med livet från den här seglatsen skulle han då genast söka transport till ett annat ställe. Om, ja! Men ännu fanns åtminstone en utväg kvar — att försöka övertala gubben Läbom att låta honom få gå i ångbåten i stället, så att han slapp segla hem ensam med sin förman.

*

Men inne i sitt rum stod Erik Utbult och hade redan glömt honom, som han glömde allt i den vanliga, verkliga tillvaron. Sedan länge hade allt i den glidit förbi hans öron, likt ett betydelselöst sorl, ett tillfälligt buller, som ej alls kom honom vid, där han gick i

sina drömmar. Det hade kommit honom litet närmare för tillfället, men han tillmätte det ingen mera vikt för det.

Fridfullt och frånvarande gick han och tog på sig sina oljekläder, belåten med att komma ut från allt det kvava lekverk, som förvirrade honom med sin fordran att tas på allvar.

Men så hörde han sin hustru gråta i köket och gick dit ut för att trösta henne och säga farväl.

Hon satt hopkrupen framme vid bordet, där fotogenköket brann. Lågan lyste röd på hennes späda, gyllene nacke och skakande axlar.

Han lade blitt sin hand på dem. Hon såg upp helt skrämd — in i hans stela ansikte, vilket skimrade sällsamt vitt i skuggan av den mörka sydvästen, där han stod böjd över henne, lång och skugglik i sina blanka, mörka oljekläder. Hon drog djupt efter andan av skräck. Det låg en skugga över honom, en svartblek skugga av storm och död och i den lyste han som ett återsken av något ofattligt, skrämmande oändligt.

En kall fläkt av olycksaning genomisade henne — hon sprang upp och kastade undan hans hand.

— Hu, du skrämmer mig! sade hon darrande. Han vände sig tyst om och gick utan ett ord. Gripen av plötslig ånger följde hon honom. Men han hade redan stängt dörren. Hon sprang till fönstret.

Klockan var redan ett på natten och ett vilt och sorgligt sken, varken dags- eller nattljus, bävade över havet.

Väldiga, sönderrivna fragment av skyar drevo fram över himmelens ofantliga, askgrå djup och släckte nästan månen, där den dallrade, blek och frusen, med ett liksom halvdött sken. I det skymtade hon blott otydligt mannens ensamma gestalt på den branta stigen ner till båtbryggan. Och brast plötsligt i ohejdad gråt. En smygande kallsvettig rädsla för allt och ingenting hade gripit henne — ett beklämmande, dödssjukt vemod. Allt var så olycksvarslande.

Hon snyftade och grät — rutan blev immig av hennes tårar — hon torkade ivrigt av den.

Därnere i hamnen lade båten just ut — hon såg sin man stå i brunnen bredvid den gamle lotsen Läbom med hans vilt flygande gråa skägg. Men vid rodret blänkte den gula oljerocken. — Vile! O, gode Gud, de skulle bli ensamma på hemvägen!

Skakande av köld vid denna tanke gick hon tillbaka ut i köket och sjönk ned vid bordet, med sina dystra, gula ögon i hjälplös ångest fästa på fönstret, utanför vilket dimman redan stod så tät att den skymde allt.

För var minut tjocknade den vita väggen allt mer.

III.

Ute på sjön vaggade reservbåten framåt i dimman och regnet, vilket sakta börjat falla. Den var på hemväg och de två männen ensamma, ty Vile hade icke kunnat förmå Läbom att avstå sin tur åt honom.

Nu satt han till rors, likblek av spänd, förfärad väntan på det oundvikliga. Med ögonen stelt fästade på Erik Utbult, hopkrupen bevakande varje hans minsta rörelse, ryckte han till vid varje knäpp och tänkte: Nu! Nu! — utpinad av spänning: Ack, måtte det vara nu!

Men alltid var det falskt alarm. Alltjämt tyst och stilla satt Erik Utbult i brunnen med händerna i fickorna, sin korta snugga i munnen och sina stela, blå ögon, orörliga som stenar, riktade mot lotsen, vilken kröp

ihop och våndades under dem utan att ha en aning om att förmannen dock alls icke såg honom, alls icke tänkte på honom. Försänkt i ruvande ro tänkte han icke på någonting, vaggade blott fram och tillbaka med båtens rörelser, vaggade vidare och vidare genom det mjukt och tyst stigande diset.

Hundskärs fyr blänkte till.

Dimma, regn, vattnets rytmiska upp- och nedsugande under kölen i ett oavlåtligt suckande sus... Hela den töckniga, vita världen var som en jättesnäcka, fylld av dess sällsamma, liksom stelnade och lugna oro.

Men plötsligt skallade ett långdraget dovt vrål genom rymden.

Det var mistluren på Tånga, som börjat gå — med dystra uppehåll kastande ut sina tjocka, råa rytanden. Där de ekade genom tomrummet mellan Kattegatt och himmelen kommo de honom att tänka på oändliga vidder av töcknigt vatten, vari urdjur kämpade. Det var som om de tonat genom en alldeles tom och ihålig värld — som om intet funnits till utanför dimmans sakta framvältrande bankar.

De kommo efter dem och omslöto dem i allt trängre kretsar. Men bakom de tätnande molnen hörde han havet tissla och tassla allt starkare — vinden friskade snabbt i.

Han mumlade något för sig själv och Vile släppte rorkulten.

— Nu!

Men även denna gång hade han misstagit sig. Förmannen stod vänd från honom och lyssnade spänt utåt vattnet.

— Nu ha vi dem här igen, upprepade han lugnt. Men Vile svor till, trots sin lättnad, ty med »dem» menades den hemvändande fiskeflottan, vilken de måste genom för att komma tillbaka till Tånga igen. Men tjockan var ännu så tät att man knappast såg handen för sig och fiskarna brukade varken höra eller se, stadda, som de voro, i en vild kapplöpning om vem som först skulle komma in till Kalvsund och få bästa priset för sin fisk.

— Gör blossen klara, så tar jag rodret, ljöd åter Erik Utbults röst, upplivad som alltid då fara var å färde, hur stor eller liten den var.

De bytte plats och Vile gick till plikten.

En stund av spänt lyssnande förgick. Kölvattnets porlande var ännu det enda som med tydlighet kunde urskiljas, men plötsligt bröt ett annat ljud fram genom det — ett monotont dunk, dunk, dunk. Likt pulsslag i en väldig feberdröm ljöd det genom tjockan.

Lutad över rodret spanade Erik Utbult ut i det kalla töcknet, vilket stod lik en vit mur kring den blänkande våta båten och en liten ring av oroligt, grått vatten närmast den. Han hörde det dova ljudet närma sig allt mer. Sakta och liksom hotfullt växte det till ett djupt, surrande sorl, oavlåtligt stegrande sig, likt bruset av ett vattenfall, vilket man närmar sig men ännu icke ser.

I nästa ögonblick blänkte lyktor till både styrbord och babord om dem — röda, lysande som blodspår i allt det ödsliga vita — gröna, liksom skrikande av fasa i den dova, dunmjuka tystnaden.

— Facklan! Tänd facklan! ropade Erik Utbult.

Tjärblosset flammade hastigt upp i fören, blodande ned hela båten med sitt dystra ljus.

Vile svängde det högt över sitt huvud. — Se upp! Se upp! skrek han med sina lungors hela kraft.

Och som en terrier i en boskapshjord, så störtade båten sig nu huvudstupa in bland lyktorna.

— En grön förut!

Den skar deras kurs i rät vinkel, kilade över den, likt en råtta över en gränd, nästan alldeles under deras bogspröt, och visade dem under en enda andlös sekund sin besättnings spända, vita ansikten.

Erik Utbults vilda hjärta sjöng hela tiden av fröjd — han levde i sådana stunder — levde med ett liv så intensivt att det, likt en fackla, svängd i mörkret, visade honom människornas nästan pinsamt rika resurser av kraft och makt, liggande obegagnade vid sidan av allfarsvägen.

Han hejdade ett rop av glädje på sina läppar och, spelande bilboquet med faran på sitt vanliga sätt, svängde han först i sista minuten om rorkulten.

Pilsnabbt slöt sig dimman om det mörka skrovet — ännu en liten stund av spänt lyss-

nande och motorernas dunk blev allt svagare, de ilskna ljusen bleknade plötsligt bort.

Allt blev åter tyst och livlöst i det sakta strilande regnet.

Tills ett högt rop ånyo ljöd från Vile — Se upp! Se upp!

En röd lanterna blänkte till på styrbords bog. Det var en försenad trålare, vilken kom länsande för full fart, medan de själva nu seglade bidevind för styrbords halsar. Den andre skulle alltså vika, men tycktes icke vilja göra det; såg väl deras bloss men gav sig icke tid att tänka annat än att de voro en medföljare och hörde antagligen icke Erik Utbults vredgade rop: Galningar därborta, fall då, fall, eljest skär vi hop!

Ty plötsligt såg han också deras styrbordslanterna. Som två onda ögon glimmade nu bägge ljusen mot honom och ut ur dimman gled ett stort, mörkt skrov, purpurfärgat i skenet från Viles bloss. Likt en skugga ur en laterna-magica på tjockans vita vägg gled det allt närmare, rakt på dem, som om det velat gå tvärs genom dem.

Med hela sin kraft kastade Erik Utbult

sig mot rorkulten och sköt upp den i lovart, för att om möjligt gå klar genom att falla.

Men för sent — han såg det genast — han släppte rodret och stod med ett språng vid det ställe där livbojen låg fästad.

— Hoppa, Vile! Hoppa! skrek han. Klart och lugnt, likt ett stålblankt svärd, trängde hans starka, befallningsvana röst genom den kör av förvirrade, rådvilla utrop, som ljöd från fiskebåtens däck, där man nu upptäckt sitt misstag och arbetade på att gå över stag.

Men förgäves.

Han vände på huvudet, medan han arbetade med bojen. I den dunkla men mäktiga aning, vilken i detta ögonblick fattat honom, sade han liksom med denna fulla, starka blick ett leende farväl till livet, det vanliga, lilla, verkliga och trånga, han så länge varit beredd att lämna.

Nu var stunden kommen!

Tyst sprang han fram till relingen. Där trängdes fiskarnas mörka, arbetande, ropande skuggor på trålarens obevekligt framglidande däck — där hoppade Vile rätt ut från fören,

ännu med blosset i handen så att gnistorna yrde om honom, då han dök ned i dimman.

I samma ögonblick rände de bägge båtarna hop midskepps.

Den stora, tungt lastade trålarens skarpa för körde rakt in i lotsbåten, likt en kniv i ett bröd.

Ett kort, mångstämmigt skri från fiskebåten — ett raspande, skärande brak av uppslitna plankor och sönderbräckt trä. Och så — intet mer.

Som en sten sjönk lotsbåten och Erik Utbult med den.

Dimman slöt sig fridfullt om den — en minut och vattnet hade jämnat ut sig, som om de aldrig sjunkit.

*

Fiskarna hade ingen jolle och de andra båtarna voro för långt borta för att nås av några rop.

De svängde emellertid genast båten, vilken var skadad och läckte svårt, och manövrerade den fram och åter på olycksplatsen, för att försöka finna de förolyckade.

Men förgäves. De blossade och ropade, men dimman kvävde ropet och regnet elden. Och intet ljud förnams till gensvar.

Till slut tog deras båt in så mycket vatten att de sågo sig tvungna att begiva sig därifrån — lugnande sina samveten med att de gjort vad de kunnat — stannat kvar, tills de själva hållit på att sjunka. Men i alla fall, för att ingen skulle få något att säga, ämnade de försöka segla fatt någon av de andra båtarna och i dess jolle återvända till olycksplatsen.

— Inte för att det kunde tjäna till mycket — de hade nog fått ett slag av någon spira och gått till botten med båten, bägge två.

Hemskt var det, sade de sinsemellan, synd om Olaus Vile, som var så ung! Och synd om överlotsen också, förstås! Men kanske ändå bäst för honom, som skedde, fortsatte de, han skulle väl ändå snart blivit avsatt annars, så galen som han var och värre blev han ju för var dag. Fast en karlakarl, sade de beundrande, ja, det hade han varit, en rasande våghals, men en man modigare än någon annan på kusten i mannaminne!

Dock, en förstulen tanke, som ingen vågade uttala men alla tänkte, lekte hela tiden på djupet av deras tungsinta, beklagande tal. — Nu, när troligen bägge två gått till botten, skulle ingen kunna komma och vittna mot dem för deras huvudlösa manövers skull!...

Och sålunda — uppskakade, men med hemligt lättade hjärtan — begåvo de sig på väg igen och försvunno i tjockan.

Ännu en stund vrålade mistluren över den vaggande, vita vattenöknen — så slutade den plötsligt. Ty en skarp vind hade börjat blåsa och slet långsamt sönder dimman till spridda flak och bankar.

Mellan ett par av dem blev plötsligt en stor cirkel skummande, grått vatten synlig och i den två människohuvuden, vaggande upp och ned — Erik Utbults bredvid Viles, hans armar stödjande denne.

*

Erik Utbult hade dragits med av sugen då båten sjönk, ned till isande djup, vilka tryckte på hans huvud, tills han trodde det

skulle sprängas i atomer och sedan kastat upp honom till ytan igen med en enda, svindlande hastig stöt.

Ännu en gång rycktes han ned — och stöttes så nästan medvetslös åter upp, blödande ur ett djupt sår i nacken, som han väl fått då båten sjönk, men alltjämt fasthållande sin livboj, alltjämt leende i ett stelnat, vilt grin, där han kastades kring av vågorna, kippande efter andan i dödens smärtsamma hänryckning.

Dock — då Vile flöt upp ett stycke från honom, ännu medvetslös efter det slag även han fått, då han följde med båten ner, blossade hans gamla instinkt att hjälpa och rädda, där ingen annan kunde det, upp igen.

Med en övermänsklig ansträngning betvang han sin yrsel för en sekund och lyckades få tag i lotsen innan denne sjönk för sista gången. Han lade hans armar över bojen och höll mödosamt fast honom, tills han återkom till medvetande. Men då han gjorde detta märkte Erik Utbult det knappast, märkte icke heller den unge mannens uttryck av oändlig häpnad, då han kommit till sig så

pass att han kunde uppfatta vem som räddat hans liv. Skyggt och häftigt drog han sig ur Erik Utbults beskyddande tag och började simma bredvid honom så gott han kunde, rådbråkad och utmattad av slaget, som han var. Men det dröjde icke länge innan han kände att hans krafter runno från honom, likt vatten, och förskräckelsen slet genast ett skallande rop på hjälp ur hans strupe. Dovt, som ropat i en tunna, ljöd det över det dimhöljda vattnet.

Men vid ljudet av den förtvivlade rösten vaknade Erik Utbult till ur sin dvalas berusning. Långsamt kom han tillbaka till verklighetens främmande, lilla värld med dess rädsla, feghet och skrik.

Redan liksom från andra sidan såg han nästan undrande på den skräckslagna varelsen bredvid sig och hörde långt, långt nedifrån hans ångestfulla viskning: Båten, överlotsen, båten! Måste den inte komma och rädda oss? Den skar honom i öronen — skar genom den brusande friden i hans inre. Han skakade på huvudet för att bli den kvitt, men den fortsatte med stigande ångest och enträgenhet. Rörd till slut av dess barnsliga

fasa försökte han mödosamt dra sig till minnes vad som hänt. Det klarnade för honom — han kom plötsligt ihåg det och öppnade läpparna till ord, som han knappast själv hörde, så långt borta från honom ljödo dessa betydelselösa fraser om tålamod och hopp — om att räddning säkert kom, men att det nog tog tid.

— Tar det mycket, så sjunker jag nog innan dess! avbröt Vile. Han var redan blek som ett lik — hans av köld blåa händer rörde sig blott matt i slappa simtag — allt hopplösare blev den blick han allt oftare sände kring den töckenmur, vilken ännu utestängde honom från den övriga världen, ångestfullt spanande efter en hjälp, som aldrig kom.

Sålunda gick timme efter timme och med dem flöt Erik Utbults blod — gick och gick — flöt och flöt — tills han förlorat varje spår av förmåga att mäta tiden, att mäta något — tills allt tycktes honom stå stilla, liksom från begynnelsen.

Ty närhelst han öppnade ögonen såg han samma vilda och dock orörliga skådespel —

över honom himmelens stormiga valv, darrande för vinden, där den kom farande i isande stötar, drivande dimman framför sig, likt skräckslagna hjordar — under honom havets svallande, gröna massor, utan ett liv på sin yta, försvinnande under mistbankarna, vältrande fram ur dem igen — en ödslig och gåtfull värld av storm och töcken i gryningens olycksbådande, gravkalla ljus.

Och i det vaggade Erik Utbult på sin livboj, leende sitt vilda, ljusa löje. Hans värld var ny, byggd av död och dimma. Allt det gamla låg under horisonten — Tånga, fastlandet, den där historien från i går — vad det var länge sedan — allt, allt. Var?

Det brydde han sig icke om — med allt det där var han kvitt för alltid — för alltid lösslitent från sin klippa i bakvattnet, för alltid slungad ut i krafternas fullhet — för evigt ryckt ur sitt eget lilla sammanhang och in i Alltets stora.

Han log i nästan medvetslöst jubel, piskad av vågorna, nästan begraven av dem, bredde han blödande och döende ut sina armar, jublade han dem till mötes, sjöd han

ut med dem — skummande med havet, ropande med vinden — så ett med allt att han var intet...

*

Då kved det plötsligt till bredvid honom. Han öppnade ögonen, ännu en gång kom han tillbaka till det liv han trodde sig redan ha lämnat.

Blott ett litet stycke från honom tog Vile kvidande ännu ett par dödströtta simtag, med slutna ögon och huvudet dinglande hit och dit, som om han alldeles förlorat herraväldet över det — han liknade redan en död.

Men ännu ett stycke längre bort lyftes, plötsligt och blekt, likt en spöksyn, en väl bemannad jolle upp av vågorna, för att därpå lika plötsligt och overkligt försvinna igen.

Men Erik Utbult hade sett den. Och hade också sett att Vile icke ens skulle orka hålla sig uppe tills den hann fram — utan livboj!

Med uppbjudande av sina yttersta krafter krängde han sig ur sin och simmade fram till lotsen. Han hann honom just som han

sjönk och lyfte honom med en sista ansträngning i bojen.

— Mod! Mod! De komma! skrek han i den nästan medvetslöses öra — in i det sista hjälpande — för stark att icke överflöda ända in i döden.

Med öppna armar välkomnade han den — välkomnade han allt.

Ty nu var han äntligen liv — liv så levande att det var död — att det smälte hop med den och, som havet och stormen, var förstörelse, var rasande begär att pröva sin styrka till bristningens gräns.

Och äntligen, äntligen över den — i ett vansinnigt hopp att icke kunna finna den — att få veta — att för evigt bli fri...

*

Dimman kom svepande igen — likt ett förhänge föll det över honom.

Då det åter lyftes hade båten redan hunnit bärga den medvetslöse Vile, men icke sett till någon annan och icke hört ett ljud i det tjocka diset.

Så försvann den under horisonten. Havet låg åter öde, vältrade vidare och vidare, upp och ned, i sin evigt stormande och dock evigt stillastående cirkel under himmelens oändliga djup, där morgonen nu stod, glimmande ljus av sol och sälta, framför en ny dag i tidens evigt framflytande och dock evigt stillastående ström.

Men genom tomrummet klagade vinden, klagade och viskade, viskade och klagade sitt gamla, sällsamma, ohörbara budskap.

En kåre — så domnade den plötsligt av — det var som höll den andan ett ögonblick.

Tystnad — intet.

Så långt ögat nådde — intet.

Så långt tanken nådde — intet.

Det, som varit Erik Utbult, den fläkt, som burit hans ande genom livets eviga rymd — likt den lilla kåre, vilken nyss smält hop med nordanvinden över vattnet, hade den försvunnit och gått bort.

Vart?

Och varifrån?

Intet veta vi.

Intet...

ANDRA BERÄTTELSEN

"Ave, Cesar, morituri te salutant!"

I.

I mörkret lyfte hon trevande sin hand och ladé den på sitt bröst för att åtminstone få litet sällskap av sitt eget hjärtas slag och förstå att hon ännu var kvar.

Jo, det höll alltjämt på. Rastlöst arbetade det i sin ensamhet mitt i det tunga, tysta dunklet — tickade brådskande, tåligt och regelbundet — tickade och tickade, tills hon i vanmäktig ängslan skulle velat hejda det.

Ty det skyndade sig alltför mycket. Allt för bråttom hade det att kasta bort sekunderna. De försvunno ju oåterkalleligen — hon kunde aldrig få dem igen. Och hon hade icke så oändligt många kvar.

Men hennes hjärta tickade stilla vidare och slungade oavlåtligt tiden bakom sig ut

i det gångna. Och hon måste följa med — fram till nästa dag, tänkte hon i ruvande bitterhet, och genom den måste hon så hasta till nästa natt och så genom den — ilande, ilande, utan spår.

Hon vred sig i sängen, vred och våndades och försökte fatta detta ofattligt spårlösa.

Men kunde det inte — kunde inte fatta något, sig själv, sitt liv, sin död — nej, inte något.

Allt tappade hon liksom bort — allt var så flyktande, så ensamt och litet att hon icke kunde finna det igen.

Bort gled det och rann ut i mörkret, vilket susade av tid, likt en flod — tomheten slök det och gled vidare — än tommare. Och det var som rycktes hon med, allt längre och längre fördes hon ut och tänkte, bävande av hjälplös fasa — I nästa ögonblick, nästa kan jag ha försvunnit och har icke märkt det, har förlorat mig själv i mörkret, för evigt förlorat mig själv...

Men hon kunde inte få fatt i något att klamra sig fast vid — allt vek undan för hen-

nes drunknande tankars grepp och blev till intet i detta ofattliga, som intet var att fatta, emedan det var intet...

Allt mer och mer öppnade det sig — till slut slog hon armarna om sin egen lilla kropp, som för att hålla igen — hakade sig krampaktigt fast vid det enda ankare hon hade — sitt eget lilla, tickande hjärta — ett så bräckligt och värnlöst ting, där det dunkade, hårt och hammartungt av skräck, i hennes bröst.

I nästa ögonblick kunde det vara brustet och hon borta. Ack, händer, händer att hålla i!...

*

Intet svar, intet ljud — blott mörkrets sus kring hennes ensamma säng. Med vidöppna ögon låg hon där och stirrade in i det, spänt lyssnande, ångestfullt vaktande på det, som smög omkring därute, smög i allt närmare kretsar för var natt — var där alltid och lyssnade och väntade. Ännu en liten tid så hade det henne — ännu en liten tid av väntan och vemod och hon måste följa med — ur

livet och in i döden, likt en fången främling ur ett främmande land i ett annat.

Ingen fanns som höll henne kvar. Ingen, som kunde göra det.

Till självförsvar frammanade hon ängsligt alla deras ansikten, vilka hon kände och höll av — sist sin älskade moders. Nej, ingen, ingen! Alla voro de för långt borta — skilda från henne av hennes ödes avgrund.

Över den kom blott ensamhet.

*

Ensamhet — alltid ensamhet.

Den skuggade hennes korta dagar, den ena den andra lik, som vattendroppar, där de tomma föllo ned i tomheten. Den vek aldrig från henne.

Och ändå hade väl få människor fler vänner än hon.

Folk kommo till henne och gåvo henne förtroenden och talade ut sina hemligheter, bekymmer och sorger i henne, som i en biktstol. Det var som om något hos henne, vilket dock icke var hennes egen förtjänst, frikallat

dem från alla vanliga försiktighetsmått och masker människor emellan. De tyckte att de andades lättare hos henne, som om luften där varit klarare och högre än kring andra. Deras röster blevo så fria och blida och, hurudana de än annars voro, så logo de, antagligen, utan att veta varför, sådana dallrade, sällsamt ädla och förtroliga löjen mot henne. Var det icke som om de dunkelt förnummit den kalla fläkten från den skugga hennes nalkande öde redan kastade framför sig? Omedvetet ville de kanske trösta henne och vara snäll mot henne — goda, som de alla voro, innerst inne i sina hjärtan.

Det visste hon, ty för henne visade de sig alltid sådana de voro. »Annat skulle inte löna sig,» hade en av dem en gång sagt till henne, »ty jag är säker på att du i alla fall skulle se rakt igenom mig.

Men jag är också säker på — fastän jag inte vet varför — att du ser allt på det rätta sättet, det som ingen annan kan finna!»

Då hon nu tänkte på detta, måste hon le för sig själv, det tunga leende hon hade i ensamheten.

Han visste inte orsaken, men hon hade själv mycket väl reda på den.

Det var för att alla andra voro mer eller mindre jäviga — skulle leva mycket länge till och bullra vidare, som parter i det stora målet, under det hon stod utom allt och snart skulle gå.

Därför var det i själva verket icke underligt att de vågade anförtro henne sådana saker som de ibland gjorde — saker, vilka skulle fört dem i fängelse om hon inte tegat.

Det lättade dem, sedan gingo de tröstade och sade att hon talat mod i dem och givit dem nytt liv och att de älskade henne.

Åter log hon sitt sega, sorgsna löje.

Även hon höll ju av dem — mycket till och med.

Men ändå — som drömmar, vilka en annan drömmer, skymtade de förbi. Djupast inne angingo de henne icke, angick icke deras vänskap eller hennes egen vänskap henne heller.

Därinne fanns alltid kvar något sorgset, oberört och likgiltigt, avskilt från allt annat av en stilla lyssnande förbidan på det ound-

vikliga. Hon låtsade icke om det. Hon talade och handlade och var alldeles som andra. Men det hjälpte icke. Skuggan stod alltid över henne — då och då föll den djupare än eljest. Då smög hon sig bort, ty annars smögo sig människorna från henne.

*

— Varför stanna de aldrig? tänkte hon nu i sorgsen vrede — tro de då att jag alltid är stark, att jag bara är till för att trösta och aldrig själv behöver tröst? Icke medlidande — när var det någon tröst? Nej, gemenskap, det var vad hon ville ha!

Men trots allt kylde skuggan dem, märkte hon. Trots all sin godhet ville de dock icke erkänna henne som sin jämlike. En utomstående var och förblev hon — och just därför bra att ha till förtrogen — bra att gå till med sorger och vemod, emedan hon genom sin frändskap med döden ock var släkt med dessa bägge.

Men glädje, jubel, ljus — allt det hon skulle velat värma sig med innan hon gick — när skulle hon få dela det med dem?

För det gingo de till andra — till dem som voro mera lämpade för livet, bättre i stånd att uthärda dess hårdhänta fröjder och mödor — gingo till de skrattande, starka och trygga — förbi henne.

Där stod hon — för sig själv — måste gå vidare — aldrig stanna — aldrig få tag i livet.

*

Och då älskade hon det så som hon gjorde — så oändligt och brinnande med den smärtsamt brådskande och bristfärdiga kärlek man har till det man snart skall lämna.

Skulle hon annars längtat och väntat så och så bönfallande sträckt ut sina händer mot det okända? I det kända fanns ju icke någon, vilken ville behålla dem i sina för alltid! Skulle hon annars så ångestfullt bakom hopen av välbekanta och kära men dock så avlägsna ansikten spanat efter det enda, som helt betydde något — det okända ansikte, vilket tillhörde hennes kärlek. Alla människor hade ju sin, som de någon gång mött och känt igen och kanske fått behålla hos sig.

Varför skulle då just hon icke ha någon? Människor kommo, många människor. De talade ord fulla av ömhet, de liksom bäddade om henne med omedvetet medlidsam vänlighet. Undrande såg hon upp i deras ansikten.

Men aldrig var det dens drag som hon väntade. Aldrig kände hennes hjärta igen honom och blev glatt.

Så gingo de igen och hon blev ensam — blev ensammare och ensammare där hon satt — stilla i skuggan, vilken föll allt djupare, vemodigt väntande det, som kanske icke kom, icke hann komma...

*

Hennes kinder hade glött upp i mörkret. — Ja, men det måste väl ändå komma! Det var ju så litet hon begärde. Hon ville ingenting annat än se och igenkänna den kärlek hon skulle kunnat äga om hon varit som andra. Något annat visste hon ju att det icke blev, icke kunde bli. Ty inte kunde h o n få ta upp en vanlig, varm och ljuvlig människolycka i sin famn.

En drömlik smekning, ett flyktigt ord — det kunde hon kanske få, men allvarligare och varaktigare ting voro icke för henne — icke make — icke hem — icke barn. Bleve hon mor skulle hon ju dö av det.

Men fick hon bara veta att det•någonstädes bland jordens myllrande mängd av människor fanns en enda, vilken icke skrämdes av hennes öde — emedan han var en del av det — en enda, som icke blott ville ha tröst och hjälp av hennes själs döende klarhet utan ville ha henne — henne själv — en enda, vilken icke hyste medlidande med henne utan älskade henne — en enda, som var h e n n e s — så skulle hon vara nöjd, även om hon icke fick se honom mer än en enda gång.

Ty då vore det ju ändå som hade hon fått litet del i livet. Då skulle allt bli lättare, varmare, mjukare, skulle icke endast vara det höga och fruktansvärda, varigenom hon nu irrade, uppehållen blott av sin vilja till lugn och stolt värdighet — irrade utan mål, likt en hemlös fråga.

*

Men fick hon icke det, blev hon utan svar på sin existens — ett svar som hon kunde förstå — hur skulle det då bli?

— Hur skall det då bli, hur?

Hon hade satt sig upp och slagit sina smala, unga armar om sina knän och vaggade, viskande för sig själv, enligt sin ensliga vana, fram och tillbaka i dunklet, som börjat gråna av morgonljus.

En ny dag höll på att bryta in. Hon betvang sig och försökte fast se den an. Lik alla de andra, naturligtvis! tänkte hon bittert. Och efter den skulle så komma ännu många fler eller kanske blott få till, men alla lika de föregående. Hon såg dem för sig som en lång, grå tunnel. Genom den skulle hon glida, lika drömmande och flyktig som hittills — hädanefter som förut levande livet på ett oändligt avstånd från alla andra och på ett ännu oändligare avstånd från sig själv — sitt verkliga jag — det bävande, ensamma hjärta som stolt och slutet väntade att snart ha slagit sitt sista slag, djupt inne i dunklet, där ingen kunde nå det.

Hon bet hop tänderna.

— Det värsta hade hon ändå kvar — d e n stunden!

Och hennes lilla svarthåriga huvud föll framåt mot hennes knän i en mörk och tålig fråga. — Var icke människan dock ett alltför svagt och bräckligt ting för det stora, förfärliga liv och den stora, förfärliga död hon hade att genomkämpa? Var det icke för mycket — alltför mycket — ett alltför tungt och ensamt ansvar lagt på hennes ensliga själ — en sådan svag, liten låga och dock det i vars ljus allting sökte fatta sig själv... Det brann och letade och led och hade så liten tid på sig och fick så litet veta, men kämpade dock så modigt för att få klarhet, tills den stund var inne, då mörkret kom och släckte allt och det försvann — man visste icke vart — blott att det icke tycktes ha varit till för något.

Hon vaggade och viskade för sig själv i gryningsljuset. Hennes själ — hennes stackars lilla själ — hon ömkade den — hon vördade den — tungt var att bära dess korta storhet, dess tunga, ensamma, okunniga höghet — tålamod, hjältemod fordrade det.

Och hon knöt händerna tillsammans. — Giv mig det, viskade hon — mod att tiga, icke fråga, jag får ju ändå aldrig svar — icke klaga, jag får ju ändå aldrig hjälp — mod att värdigt taga mot vad som helst — hur svårt det än är.

Men ack, gör det kort då, bad hon, gör det kort, ty jag orkar kanske icke mycket mer. Och jag förstår ju ingenting — bara att jag skall vara modig.

*

Ty mest av allt fruktade hon att icke förmå vara det intill slutet — fruktade det till och med mer än detta slut.

Hon var sådan. Hon teg och log och när det blev för svårt talade och skrattade hon.

Och alla som visste om vad som väntade henne — Gudskelov, tänkte hon, de voro icke många och hon hade bett sin mor låta bli att inviga fler, emedan hon fick så underligt svårt att fördra dem efteråt — voro därför på något sätt skygga för henne.

Det var, märkte hon, som gav hennes

öde henne en sällsam gåtlikhet — ett visst spetälskt majestät, vilket folk vördade och beklagade men även skydde en smula för. Ty de kunde ju alls icke grunda ut vad en sådan som hon, med betingelser så himmelsvitt olika deras egna, kunde tänka och känna och visste därför aldrig riktigt var de hade henne.

Minst av allt begrepo de sig på hennes glättighet, vilken gjorde att de icke vågade sig på henne med sitt medlidande. — Det skulle bara fattas! tänkte hon hett.

Den rätte men ingen annan skulle bryta hennes ensamhet. Och träffade hon icke honom skulle hon nog förstå att bära den obruten — skulle ingen få förödmjuka henne. — Man kan vad man vill! sade hon sig segt, skulle då inte hon kunna göra ännu några leende grimaser till för sin stolthets skull.?

*

Just då slog klockan åtta. Hon vek undan täcket med en otålig suck av inbunden beklämning och steg ut på golvet, liten och smal i sitt långa, vita nattlinne, över vilket

hennes fläta buktade sig, likt en tung svart orm. — Nu skulle hon börja med dem igen, de där grimaserna, tänkte hon betryckt, medan hon redde sitt alltför tjocka hår och välvde upp det över hela huvudet, likt en mörk hjälm.

Härom dagen hade hon och hennes mor kommit hem från Tyskland och hon hade glatt sig åt en liten tids paus i den ständiga vallfarten från kurort till kurort.

Men efter några dagar kom modern med nya uppbrottsorder. Och om ett par timmar skulle de nu i väg till en liten ö, någonstädes utanför västkusten, för att gästa hos en sjökapten, med vars hustru hennes mor räknade släkt och vänskap.

Luften skulle vara så bra på det stället så här års.

Alltså skulle de stanna där tills luften blev bra på nästa station i routen — en vinterkurort i Norrland.

Hon suckade en gång till. Det fanns intet hon var mera trött på än dessa sanatorier, havsbad och kurorter, där man skulle behärska sig från morgon till kväll, omgiven

av människor, av vilka ingen var den man sökte.

Men hon kunde ju inte gärna ge uttryck åt sin leda så länge hon såg att vallfärderna gåvo hennes mor litet lindring i hennes ständiga ångest för sin dotters liv.

Och ändå kunde väl modern aldrig på allvar hoppas att de gåvo någon hjälp — den sjukdom, som hotade hennes enda barns liv var ju obotlig!

Så att det hela var väl närmast ett försök att döva sin egen oavlåtliga oro — att fördriva tiden till det slutliga avgörandet.

Stackars lilla mor!

I detsamma spratt hon till vid ljudet av steg. — Se så, där kom hon ju redan — alltså fort in i selen igen!

Där hon stod mitt på golvet lyfte hon ofrivilligt händerna med en åtbörd av oändligt, trött tålamod — en ny dag av tomhet — — ännu en — —.

Så sänkte hon dem igen — knutna för ett ögonblick — och öppnade dörren för sin mor, hälsande henne med det bekymmerslösa uttryck modern var van att finna på sin dot-

ters ansikte. Och som hon, det lovade denna sig dyrt och heligt, aldrig skulle behöva sakna där. Ty den lilla fågelaktiga varelse, som nu kom in i rummet och vände sitt oroliga, mörka ansikte mot dotterns mörka, lugna, var av den sorts människor vid vilka man omöjligt kan förknippa föreställningen om ansvar och bördor av något som helst slag, ja, vilka man omöjligt kan tänka sig som riktigt fullvuxna.

Det var något så barnsligt bortkommet över henne, något så hjälplöst och sprött, att hennes dotter aldrig ens i sina mörkaste stunder nändes ty sig till henne, aldrig hade hjärta att visa sig för henne sådan hon i verkligheten var. — Stackars lilla mor, sade hon sig, hon hade nog ändå! Det lättade hennes börda litet att få tro att dottern var resignerad och nästan nöjd. Och då fick hon väl tro det, då.

II.

På aftonen samma dag stod Miriam, dimvitt blek under sitt nattdävna, svarta hår, bredvid sin mor på skärgårdsångarens däck och såg Kalvsunds brygga komma stickande ut ur strandens skymning. Den liknade ett långt skuggstreck, vilket tycktes fiska efter ångaren med det lilla ljuset som glimmade allra ytterst. Nu hade det den och sträckte ut sig bredvid, blänkande våt under den ensamma lyktans sömntungt gula cirkel, vilken liksom svävade fritt i den tjocka, mörkvåta luften, blott upplysande översta delen av sin påle. Under den rörde sig ett par otydliga gestalter i diset — en sprang fram för att ta mot trossen, men den andre hälsade blott med handen mot mössan.

Miriam såg gäspande på honom och gick

så över landgången efter sin mor, fortfarande beklämd och motvillig men, som vanligt, förskansande sig och sina stämningar bakom sitt skärmlika leende av vänlig sorglöshet.

Men hejdade sig så helt plötsligt och liksom tappade masken. Gestalten under lyktan — en lång, smal, uniformerad man — hade stigit fram till hennes mor, fortfarande med handen lyft till honnör.

Fru Bamberg, vars lilla spetsiga ansikte nästan försvann i allt hennes strida, mörka pälsverk, tog mot honom med en ström av ord. Miriam stod tyst bakom henne med sina annars så frånvarande ögon plötsligt fyllda av levande ljus.

Som om han känt deras sällsamt betydelsefulla tyngd lyfte han upp sina egna.

Tvärs över de andras huvuden möttes deras blickar.

Långsamt böjde Miriam sitt hårtyngda huvud bakåt, öppnade ögonen liksom törstigt ännu mer och drack hans blick, tigande, djupt och girigt. Hennes läppar skälvde — ett ljust och undrande löje av nästan smärtsam glädje delade dem lätt.

Och som om de varit pärlor på en och samma tråd, vilken någon just då ryckt i, så dallrade nu på hans läppar samma häpna lamslagna löje, bävade i hans stela, blåa ögon samma sällsamt viljelösa hänryckning.

En sekund av lågande ljus, som flammat upp och försvunnit, men hunnit visa dem ett och samma brinnande under — så förnummo de bägge detta första ögonblick.

Sedan blev allt mörkt igen — han märkte åter dimmans kalla väta mot sitt ansikte, hon hörde ånyo sin mors tunna, alltid ängsliga röst — verkligheten omgav dem på nytt.

Förvirrade vände de sig från varandra — trodde att hela världen sett deras plötsliga, gåtfulla sinnesfrånvaro. Men ingen tycktes ha märkt något ovanligt och de försökte inbilla sig själva att de heller icke gjort det.

Var för sig sade de sig att det hela blott varit en hastig villa, en besynnerlig, vaken dröm, ett sällsamt gyckel av deras fantasi.

Dock — de vågade icke se på varandra. Ty de kände bägge, ehuru utan att ännu våga tänka det, att vad de än sade sig, så

hade dock avgörandet redan skett — överlämnandet — igenkännandet.

Miriam tänkte, där hon tyst gick bredvid honom ner till hans båt — tänkte åter och åter i en underligt tung och ödesdiger berusning — Är det du? Är det verkligen du!

För honom hade allting stannat i sin gång från den sekund han mött hennes ögons budskap av öde och dröm.

I den stora, bedövande tystnaden ropade det genom hans på allt annat plötsligt tomma sinne — Vad är detta? Vad är detta? Han dristade att se på henne från sidan — såg i dunklet föga mer än en svart skugga. Men han kände i alla fall hela henne. Med varje nerv i sin kropp förnam han varje linje i hennes. Den lidande, glidande, sömngångaraktiga rytmen i hennes rörelser ekade genom hela hans varelse. Som ett smärtsamt ljuvt och vemodigt stygn i sitt hjärta kände han den passivt sega böjningen på hennes små skuldror och nackens trötta fall under den stora, tunga kasken av svart hår, vilken drog hennes lilla huvud bakåt.

Hon vände det åt honom. Likt en skygg

smekning — något oändligt sorgset och flyktande förnam han den hastiga glimt han fick av hennes ansikte, där det liksom slumrade, insövt och intvingat i hård slutenhet, under hårets mörka dunkel. Så vände hon åter bort det. Han såg blott en bjärtvit kind och en tunn, liten mun, sammanpressad, som i alltid spänd vilja. Men han anade redan allt om henne — visste det liksom på förhand. Hennes väsens vemodiga glöd, dold och kuvad och närd i övergiven, tyst stolthet, hennes ögons mörker av ruvande väntan, all hennes ensliga, dödsmärkta ljuvhet — allt kände han och kände han igen.

Dock icke med sitt minne utan på ett underligt, dunkelt uppflammande sätt — som om han varit född med hågkomsten av det men icke förrän nu kunnat komma på den — med sitt innersta röda hjärteblod, vilket flög i pulsarna och bultade i hjärtat och susade och sjöng — Vad är detta! Vad är detta!

Och redan visste det — visste allt.

*

Genast de kommo ned till båten gick Miriam fram till den stora styrluckan och satte sig i den. Ty därupptill, vid rodret, skulle h a n väl sitta, tänkte hon. Han hade visst haft för avsikt att gå ner, men när han såg detta gick han genast akteröver.

Fru Bamberg stod en stund och ängslades över att dottern skulle sitta uppe på däck, men han lugnade henne med att det alls icke var för kallt, och då gick hon äntligen ned.

— Jag tar rodret, sade han till lotsen, vilken redan satt vid det. Så gick även denne ner och de voro ensamma.

Miriam kände det i hela sin varelse, likt en nästan bedövande, ljuv och orolig tyngd. Men hon tvang sina händer stilla och satt kvar, mjukt följande med varje rörelse av båtens porlande, snabba färd. Den gick genom ett formlöst, grått dis, som varken var mörker eller ljus utan blandade hop himmel och hav i ett och samma overkliga källardunkel.

Men genom det dallrade då och då ett

underligt, avlägset sken, vilket tycktes komma någonstädes långt underifrån horisonten.

Rakt genom stänket, då fören skar genom, droppade det blekt guldstoft över hela båten, ända fram till dem bägge.

Hon såg skenet stryka över hans ansikte och uppenbara hans på henne fästade blick, därpå hastigt fylla rymden över dem och sedan dö bort i dess ovissa grånad bakom hans svarta silhuett. Hennes ögon förlorade sig i den ilande skymningen, men vart hon såg kände hon dock — som hade den varit djupt inbränd i hennes ögon — närvaron av den mörka gestalten vid rodret med ena armen kastad över det, vibrerande det fram och åter med en maskinmässig vanerörelse. Orörlig reste den sig mitt i havets och himmelens flyktande fantom som alltings mörka medelpunkt — det enda, vilket var verkligt och förblivande, medan allt annat blott glimtade till och försvann innan hon hunnit uppfatta det, där hon satt och stirrade in i det levande mörkret som in i sig själv och sitt öde. Och inne i det visste hon att två

andra ögon lika orubbligt blickade tillbaka på henne och genom henne på sitt öde.

Så seglade de in i det — seglade och seglade genom det dallrande skimret från fyren på Tånga. Det kom i strålar och krossades till glimmande stoft och försvann i luften men kom igen, för var gång allt starkare, lekande sin ljuslek med det flyktande dunklet.

Så dök själva ljuskällan upp vid horisonten — en stadigt brinnande, liten vit punkt långt borta över det svarta vattnet.

Då sträckte han ut armen och talade för första gången på aftonen till henne.

— Där, där det lyser, skall Ni bo — hos mig.

I hans röst voro som länkar och band av ömhet. De drogo henne så saligt tätt intill honom.

Hon log och kände att hon före denna kväll aldrig verkligt lett. — Ja, svarade hon bara. Ja, ja!

Så tego de båda medan ekot tonade och tonade, djupt därinne i deras gemensamma hjärta.

*

Då han lyfte henne i land på den höga bryggan vid sin ö och kände hennes lilla kropps alla bävande linjer smyga sig in i hans famn och blott dröjande skiljas från den talade han för andra gången till henne — bara ett ord: Välkommen!

Och sedan yttrade han på hela kvällen knappast något mer. Icke heller hon talade vidare.

De hade ju ingenting att säga varandra. Allt var ju redan sagt. Den tystnad de tego tillsammans innehöll ju redan ting som ingen annan tystnad, dem och andra människor emellan, någonsin skulle kunna innehålla. — Underverk? Självklara saker? Ack, bägge delarna, men för höga för ord, omöjliga att utsäga.

De sågo på varandra — alltid — icke en enda gång — tänkte icke, kände icke — voro blott i varandra.

Bredvid dem rörde sig några främmande — hennes mor, hans lilla rödhåriga hustru. Då och då kommo de fram ur det dunkla fjärrtöcken, vari allt var inhöljt, och talade till dem. Och frånvarande hörde de sig själva

svara så lågmält och stilla, långt borta — i en enda dröm — ett enda begär — tystnad — enslighet — dunkel — ack, väck oss icke — tala sakta — — allt har ju redan hänt — kan icke hjälpas — icke av er — icke av oss — — tystnad om oss — bägge — vi bägge...

Vad luften var underligt tung — allt det osägbara tyngde dem — hemlighetsfull ömhet fladdrade och spann sin brinnande väv mellan dem, ut och in, likt en sällsam skyttel bland de andra, där i fjärran, bredvid dem vid bordet.

Blott de voro varandra nära...

*

Han hade satt sig så att han kunde se henne rakt i ögonen.

Hon satt i ett hörn mitt emot, med huvudet lutat mot väggen, så att lampans röda sken föll rakt ner i hennes uppåtvända ansikte. Lysande och dallrande av sin bedövande glädje liksom gav det sig åt hans blick.

Men så småningom blev det så betydelse-

fullt tyst omkring dem. De bägge andra sågo beklämda på varandra. Något på andra sidan den värld de visste om mognade ödesdigert och obevekligt mitt ibland dem, det kände de, ehuru de ännu icke visste vad det var — icke vågade veta.

Miriam log ännu, brinnande och undergivet.

Modern såg på henne och tilltalade henne därpå nervöst, skrämd av det underligt nakna och djupa ansikte hon hade. Men Miriam svarade lugnt, ögonblickligen vorden sig lik igen, med ögonen alldeles gömda under ögonlocken, som ville de vara i fred och slippa förråda sin brand.

Hon tog sig åt strupen som om hon haft svårt för att andas. Luften hade blivit så tryckande het och liksom trång, tyckte hon — var icke längre blott deras, hennes och hans — de andra hade kommit så nära — hans hustrus blick vilade på henne, likt två brinnande, fientliga händer.

Hon reste sig hastigt. — Jag är så trött, jag tror jag går upp på mitt rum, mumlade hon otydligt.

Fru Utbult såg efter henne — hennes tunna läppar krökte sig masklikt.

Så småningom kom samtalet i gång igen. Men det fördes blott mellan de bägge fruarna — värden satt tyst och till slut reste sig också han och gick ut. Även denna gång såg Birgit Utbult upp med samma bittra, hjälplösa uttryck av en mask, som vill resa sig men icke kan.

*

Han gick ner till stranden. Endast rymden av himmel och hav tycktes honom nog vid just då. Han strövade omkring på klipporna över hela ön — hur länge visste han icke själv, men det var säkert långt över midnatt, då han kom hem igen.

Därför blev han helt förvånad, när han genom glasrutan på salsdörren fick se sin hustru och fru Bamberg ännu sitta tillsammans, ivrigt samtalande. Deras röster trängde ut till honom i ett oredigt sorl av bittra och ängsliga tonfall — deras underligt sorgsna och vredgade ansikten mörknade allt mer, där de lutade sig intill varandra och viskade.

Medan han stod och såg på dem mörknade även hans.

Så vände han sig om och gick uppför trapporna till sitt eget rum. Där började han att hastigt gå fram och tillbaka med allt mera svartnande ögon.

*

Birgit Utbult låg vaken hela natten, bittert grubblande.

Tidigt nästa morgon gick hon ut — bortåt telegrafstationen. Då hon kom igen, hade hon ett telegram med sig, vilket hon sade sig ha fått av telegrafisten, då hon gick förbi hans hus. Det var ställt till henne själv och innehöll en ivrig bön från hennes mor att hon genast skulle komma till henne, där hon låg sjuk i Helsingborg.

Och då gick det naturligtvis icke an för fru Bamberg och hennes dotter att stanna kvar — det kom den förra genast underfund med. Varpå hon och fru Utbult snabbt gjorde upp ressällskap in till Göteborg. Det hela var väl planerat — Birgit Utbult visste att hennes man just denna dag måste ut och sätta sjö-

märken och skulle vara borta till in mot aftonen. Fru Bamberg kom alltså och sade honom farväl strax efter frukosten, vid vilken de tre varit ensamma, ty Miriam låg ännu, utmattad, som hon var, av den starka havsluften.

— Så ledsamt att kapten måste ge sig ut genast, sade hennes mor, då måste jag väl säga adjö nu, om kapten icke skulle hinna hem igen innan sju, ty då måste vi väl segla härifrån för att hinna niobåten från Kalvsund, eller hur?

— Hinner gör jag nog, om inte till Tånga, så dit, svarade han.

Men hon låtsade icke om det.

— Jag får väl hälsa min dotter? frågade hon.

— Jag hinner! sade han häftigt.

Då gick hon. Han stod och såg efter henne. — Visste hon och Birgit vad de gjorde? frågade han sig tungt. — Trodde de verkligen att de med att nu skilja honom och Miriam åt skulle få slut på deras kärlek? Få slut på den sedan de en gång träffats! Sedan de på en enda, oförgätlig sekund i varandra

igenkänt allt det de var för sig längtat efter och drömt om hela livet igenom!

Förstodo de icke, de två, att det allaredan var för sent — att Miriam och han efter detta alltid *måste* älska varandra? Tvärs genom långa år, tvärs genom allsköns band och plikter måste de hädanefter älska varandra — måste — måste.

Ty en sten, som börjat falla, faller.

Och de föllo — föllo tillsammans ned i djup, varom ytans trygga vandrare icke hade någon aning. Deras varningsrop däruppe vid randen, vad kunde de ha att säga dem, som redan voro nere i avgrunden!

Allt vad de ropande uppnådde var att pina och förvirra dem — att yttermera öka deras smärta. Men det förstodo de icke — förstodo ingenting annat än att han var gift och dylikt.

Ynkedom — ynkedom. Vad frågade stormen och havet efter om han var gift, ifall de dränkte honom.

Hans och hans käras kärlek, den var av samma slag — det kände han i mörk och

flammande bävan — den var livets djupaste grepp ner i sig själv.

— Kunde de hjälpa att de blivit slagna med den? frågade han sig, ärlig och stilla, som inför dödens dom. — Ja, då kunde de också hjälpa att de levde.

Deras bestämmelse var det — kanske också deras undergång. — Vilketdera — det kom dem icke vid — de kunde blott älska och förgås.

Men d e t kunde de. Det visste han liksom och det gjorde honom så trygg — allt så enkelt.

*

Ännu vid halvsjutiden var han långt ute i Kattegatt. Till Tånga fanns ingen möjlighet att hinna men kanske dock till Kalvsund, ty dit hade han slör. Han tog ut de tre rev han haft inne för blåstens skull, ty det började redan köra upp vind till den stora stormen på natten. Så att den gick som en pil, hans färd — gång på gång kastade båten rufftaket i sjön och då han kom in på Dana fjord sprungo folk ut på holmarna och skreko åt honom att

han var galen, som förde så stora segel. Hade han icke varit ensam skulle han heller aldrig vågat det, men för sig själv var han icke rädd. Han skulle hinna välbehållen fram och träffa henne.

Och hann gjorde han också men blott för att endast finna sin hustru och fru Bamberg på däck och mötas av den underrättelsen att Miriam på grund av trötthet redan gått till ro i sin hytt, men bad om sin hälsning.

Allt föll på ett enda ögonblick ihop för honom — det var som om han fått det rakt i hjärtat — något gick sönder, han stod där bruten, förvirrad och ynklig. — Hade han då bara inbillat sig alltsammans — att hon älskade honom, som han henne — att hon utan ett ord förstod att hon var hans — var det möjligt? frågade han sig svindlande. Var det möjligt att det varit en villa allt det han tyckt sig förnimma? Hade han då verkligen haft rätt först, då han ville tro att det hela blott varit en underlig vaken dröm? Ja — ja — så var det nog! Varför hade hon annars inte väntat på honom — hon måste ju ha

sett honom komma seglande och förstått att han nästan vågat livet för att hinna till henne.

Han hade tvärt vänt ryggen åt Birgit, ty hon skrattade åt honom. Omedvetet, som i sömnen, gick han över däcket och hoppade genom den öppna lastrumsluckan ned i sin egen båt, som låg långsides med ångaren. Han lydde ett dödssårat djurs instinkt — han bara längtade att få gömma sig — dölja sin smärta — vara i fred och sörja.

*

Det var ljus i ruffen.

Han ryckte upp dörren. Hans hjärta stannade.

Han såg hennes ansikte. Stilla och stel vände hon det mot honom, så dödsglatt lugn och utom sig, utom allt, att han ryggade baklänges med allt orörligare hjärta.

Då tog hon sig om strupen på det halvkvävda sätt han redan kände igen.

— Jag glömde — jag glömde — — sade hon sviktande och stammande, förtvivlat kämpande för att få ord och luft.

Men då rörde hans hjärta sig igen. Han

tog durken i ett steg. Han hade henne i sin famn — äntligen, äntligen hade han henne. Äntligen, äntligen kysste han henne — tungt, skoningslöst, länge, länge. Han hade mycken och lång hunger efter hennes kyssar att stilla — han kände det nu.

Vad hon grät i hans famn! Det var som om många års isar smält även i hennes hjärta.

Han kysste henne — kysste henne.

Därute gav båten avgångssignal. Hon ryckte till men tryckte sig genast tätare intill honom.

En gång till blåste den. Hon knöt sina händer om hans hals.

Hans älskade, måttlöst älskade — själ av hans själ, kropp av hans kropp — hon gick icke.

Tredje och sista gången gav båten signal.

Hon mumlade något invid honom. Han böjde sig ned och hörde vad det var. — Jag kan inte, jag k a n inte gå! viskade hon för sig själv. Hennes ögon voro slutna, hennes ansikte var likt en saligt drunknandes.

Med ena handen trevade han bakom sig och drog till ruffdörren.

Aldrig så länge han levde glömde han hennes leende då — hennes modiga leende av stilla underkastelse, av frivilligt, stolt givande.

Hans hjärta darrade vid den synen.

*

Men han visste ju ännu icke huru mycket det var hon i den stunden gav — hade han blott vetat — hade han blott förstått!

Det att han icke förstod, det kunde han aldrig sedan förlåta sig själv. Han begrep icke hennes flämtande tystnad, hennes rasande kyssar, hennes darrande, kalla händer, då hon smekte honom. Han förstod icke varför hon icke tillät honom att minska seglen, då de seglade tillbaka till Tånga i den växande stormen. Hon gladdes åt den — hon reste sig i styrluckan och ropade utmanande åt de stora, nattmörka vågorna, vilka kommo dem till mötes allt resligare och resligare, tills de nästan skymde fyrens ljus för dem, där de kastades omkring i de dunkla dalarna nedanför deras skummiga toppar. Hon

var vild och vit, som de, där hon höll sig fast intill honom. Och han fröjdade sig åt att hon var av samma sort som han. Åter och åter lutade han sig ned och med den ena handen manövrerande båten drog han henne intill sig med den andra och kysste hennes läppar, som voro kyligt salta av havsstänk. Han viskade till henne att han längtade att komma hem, längtade till natten. Hon smekte honom bleknande till svar — det var som om hon med knutna händer handlöst låtit sig falla ned i en avgrund.

Men ännu förstod han ingenting och allra minst förstod han henne då hon, efter att tigande, i ett stelt leende, som blottade hennes sammanbitna tänder, ha överlämnat sig åt honom, icke svarade honom ett ord på alla hans darrande smekningar och snyftande kyssar, ty han grät av lycka och blygdes icke för det.

Genom fönstret i hans rum, vilket skakade av storm, kom fyrens ljus in i stötvisa strimmor, likt band av vit imma, invävda i mörkret. Det var som om någon andats ljus och skymning om vartannat utanför och

hans käras ansikte kom och försvann bredvid honom på kudden liksom i hastiga flämtningar.

Hon låg stilla och bara stirrade på honom med allt mera vidgade ögon. De voro som mörka djup, vilka sakta öppnade sig. I dunklet blev hennes ansikte till blott en vit fläck med svarta hålor i. Han närmade sitt eget intill det.

Och plötsligt var det som om han sett ned i själva livets och dödens gemensamma gåta. Han såg dödskallen i hennes huvud — han såg ner i hennes ögons hjälplösa mörker, som i bottenlösa brunnar, bräddfulla av det okända. Det mest främmande av allt — en a n n a n varelse — stirrade mot honom — med fasa, allt större fasa, ty nu förstod hon att även han varsnat detsamma som hon.

Så lågo de en minut, stela, tigande, med ögonen nere i varandras ohjälpliga djup av hemlighet — två dödskallar på samma kudde — två liv, som levde var för sig och skulle dö var för sig.

Tills Miriam kved till och ryckte blicken från honom.

— Du såg det också... mumlade hon och drog sig allt längre bort från honom — visste icke vart hon skulle vända sig — kastade sig åt sidan med ryckande läppar — förfärad, vilse, vanmäktig. Men han tvang henne åter in i sin famn, slöt henne hårt intill sig i ett oändligt medlidande med dem bägge — som trott att de voro varandra så nära, tills en plötslig glimt visat dem klyftan, vilken ingen av dem kunde fylla igen.

— Älskade, älskade, viskade han, glöm inte att jag älskar dig och att du älskar mig. Det andra kan vi inte rå för — det enda viktiga är att kunna älska ändå — älska varandra även genom avstånd och klyftor.

Älskade, älskade, kunna vi inte det?

Hon svarade inte — vad han än sade så svarade hon inte.

Han hade varit så bristande lycklig nyss — nu hade det brustit — brustit i vemodig smärta.

Han fruktade hennes tystnad. Med varje sekund blev den hårdare och ödsligare — det

var som byggdes en stenmur sakta upp mellan dem.

Älskade, viskade han bönfallande — gå inte från mig!

Men hon gick — allt längre och längre bort, fastän hon låg stilla bredvid honom — gick ensliga, förtvivlade vägar.

Vidden av hennes vånda kunde han icke fatta — han visste ju intet om den ensamhet hon längtat så mycket ur, att hon köpt sig fri från den, kanske med sitt liv — blott för att mötas av en ny — ensamheten i dens famn hon älskat högre än sig själv — den ohjälpliga avskildhet, vilken låg i att hon dock måste gå ur tillvaron ensam. Men hon klagade icke med ett ljud — sade icke ett ord — hur skulle han då kunnat veta...

Ensam bar hon det — så ensam — så ensam.

*

Timmarna gingo. Hon teg. Han teg också — låg och lyssnade, halvt omedvetet, till stormens dån utanför. Den tog till. Han hörde byarna komma allt tätare och tätare.

Likt ljudet av en väldig kanonad i fjärran ljödo nu deras ihåliga och sugande stötar, ett i ett utan nämnvärt uppehåll.

Men plötsligt hörde han i deras avlägsna brus ett annat, närmare ljud — den välkända, ursinniga bultning på ytterdörren, vilken alltid betydde fara.

Han sprang upp. Hon rörde sig inte ens.

— Nu har det gått galet någonstädes ute på sjön! sade han.

Hon svarade inte.

Och han skyndade nedför trapporna.

Då han öppnade dörren kom lotslärlingen Anton Vile formligen inblåsande i en virvel av regn.

— Det står ett skepp på därute, överlotsen! Herre Gud, det står redan på! sade han ångestfullt, pekande ut genom dörren åt sydost till.

Erik Utbult såg dit bort. Natten var svart som en tunnel och vinden ven genom den, drivande regnet framför sig med en så våldsam fart att det förblindade allt. Men då fyrskenet i detsamma svepte förbi såg han Stora Brottets skumpelare häva sig därute,

lysande vit i allt det svarta. Han riktade in kikaren och väntade på nästa stråle.

Då den kom varsnade han i en plötslig, spöklik glimt ett svart skrov hängande i virveln, med masterna pekande rätt ut från sidan.

Det var som en syn i en dröm, tyckte han. Och vid den synen fylldes han av det drömmens orubbliga lugn, vilket av intet kan störas. I hans ådror flöt plötsligt nytt blod — det pilsnabba, svala och lätta, som gjorde hans hjärna isklar och kall, då fara var å färde.

Han gav skyndsamt order att göra allt klart till bärgning och rusade så uppför trapporna, för att ta på sig sina oljekläder. När han var färdig gick han in till Miriam för att få en sista kyss — ja, han kunde ju inte så noga veta vilket det blev.

Men då var hon borta. Han tände ljus och letade överallt genom hela huset. Hon var och förblev försvunnen. Till slut gick han ut för att se om hon kanske var utanför — tyckte sig se en skymt av något ljust glimta till på den smala stigen ner till hamnen och skyndade efter, sökande sig fram utefter

vejern. Men halvvägs ner mötte han alla de lotsar, som voro kvar av kurvakten på ön. Först kom Läbom, vaggande likt en trygg, gammal säl och bredvid honom mästerlotsen Dahl, med sitt hårda, mörka ansikte nästan dolt av sydvästen. Bakom dem gick Anton Viles broder, lotsen Olaus Vile och med honom en annan ung lots, med eldrött hår, »Junge Jan» kallad, efter ett grund, som han en gång stött på.

Erik Utbult såg genast på deras ansikten att de icke voro vidare hågade för saken.

— Äro ni färdiga? frågade han emellertid?

Det blev tyst ett ögonblick — därpå svarade en av dem, lågmält och allvarligt: — Att gå dit, där vraket nu ligger, är detsamma som att gå rätt i döden. En annan föll in: — Båten står inte med botten ut, så som det nu blåser. — Och för resten vänder han inte ute bland brotten med så hårt revade segel, även om han skulle bära dem, tog en tredje vid, han kastade rufftaket i sjön gång på gång i eftermiddags — ja, det vet överlotsen väl bäst

själv, för resten — och nu blåser det tio gånger värre.

— Inget flytetyg finns på vattnet i denna natt mer än vrak och vinddrivare, förstås, tillfogade den siste, och det bli vi med, om vi gå ut — till ingen nytta!

Till ingen nytta — det voro alla fyra ense om, ty det var alldeles omöjligt, menade de, att någon människa fanns kvar därute, så som det bröt över.

Överlotsen stod med kikaren för ögonen. Han rynkade pannan åt vad han såg i den. Masterna höllo på att falla av därute genom de hårda sättningarna på brottet. — Det kan väl hända, medgav han, men innan vi varit ute och sett efter kunna vi inte vara säkra.

De skakade på huvudet — de voro säkra. Och överlotsen kunde väl förstå, att hade de inte varit det, skulle de tvärt gått ut.

De hade blossat men icke fått något svar. Så att allt var nog slut.

Troligt, var det, det måste han medge. Genom kikaren såg han att fartyget redan gått i flera bitar, så att endast akterdelen var kvar över vattnet. På den tyckte han sig dock ett

ögonblick skymta en massa huvuden i en klunga akterut och ropade triumferande till. Men sedan lotsarna en efter en sett genom kikaren förklarade de att det endast var trasorna av mesanseglet, som fladdrade på bommen, och han måste snart ge dem rätt.

Medan de stått och talat om detta, hade emellertid vraket genom en särskilt hård by kommit löst från Stora Brottet men blott för att åter fastna på Mariagrundet strax intill. Sjön bröt där över det med våldsam kraft och kastade det på sidan.

När Erik Utbult såg detta försvann hans sista förhoppning att det möjligtvis kunde finnas något människoliv kvar ombord. Han kände en smärta som vid en stor sorg och började få samvetskval över att han icke genast tvingat lotsarna ut — ehuru detta skulle överskridit hans befogenhet — ty dylikt låg utom tjänsten och över plikten.

Just då ropade lotslärlingen till och de sågo att sjöarna kastat vraket från Mariagrundet också och drivit det ner mot öppna sjön, där det snabbt försvann allt mer och mer.

De vände sig om för att gå var och en till sitt — togo några steg och vände sig så mot sjön igen, för att kasta en sista blick på dödsseglatsen.

Men i samma ögonblick blinkade, plötsligt och otroligt, som en uppenbarelse, ett klart, litet ljus till därute.

Det svängdes häftigt och slocknade så, men de hade alla sett det och bröto ut i ett högt och häpet rop. — Där är ju ändå folk! Nej, men där är ju folk!

— Nå, gå ni ut nu! skrek Erik Utbult. Men visste naturligtvis svaret.

De voro ju Tångalotsar.

— Ja, visst gå vi ut! Stackare! Stackare! ljödo deras rörda röster. Och i nästa sekund störtade de alla åstad utefter stigen ner till hamnen. Medan några satte segel, sprungo de andra fram utefter stranden, för att leta reda på fyrekan. Ty en liten båt voro de tvungna att ha, eftersom de inte kunde komma upp under vraket med sin stora kutter, och fyrekan var starkast. Där lågo många båtar, men hur de letade och trevade i mörkret funno de den inte utan blevo tvungna att ta en

annan. Då de sköto ut den i vattnet föll kölen av, men de hade inte tid att byta. Åter lyste det förtvivlade, lilla ljuset därute — icke en minut var att förlora.

Och så släppte de av.

Men just då for som ett glödande skott genom Erik Utbult. — Miriam! Miriam! Var var hon? Varför hade hon gått och gömt sig för honom i denna stund? Hon måste ju ändå ha hört vad det gällde — och ändå hade hon icke ens brytt sig om att säga adjö! Varför? Han förstod det icke — förstod ju icke varför hon var olycklig — blott att hon var det. Och måste gå ifrån henne så — lämna henne ensam och övergiven i hennes hemlighetsfulla smärta — hon, som var honom kärare än allt — än han själv — och dock var så långt ifrån honom. Gick han nu under därute — huru mycket större skulle då inte avståndet bli — så stort att det utplånade allt.

Likt vikande skuggor tycktes honom det som varit — tomhet — tomhet — det som var...

*

Tog den natten då aldrig slut — växte och växte blott dess ödsliga fasa, tills hon dignade under den, så ensam och tomhänt, som aldrig förr i sitt ensamma, tomma liv? Ty nu fanns ju inte ens något att hoppas — intet annat att göra än att vänta på döden — om så och så många månader — ifall — hon ryste rodnande — kanske förr — kanske också senare — men intet annat än detta. Och ensam måste hon möta den — förintelsen, som hon säkrat, fasan, som hon påskyndat. Han, för vars skull det skett, mannen, vilken hon älskat och som hon ännu älskade med en kärlek, kall och brinnande av undergång och död — inte ens han skulle kunna hjälpa henne. Till och med för honom hade avståndet varit för stort — den dödens cirkel, vilken var slagen kring henne, likt ett galler kring en bur — till och med för honom hade den varit för vid.

Nu förstod hon det. Och vred händerna i vemodig ångest. — Men varför, v a r f ö r hade hon icke förstått det förut — innan det var för sent — innan hon, fattiga fånge, dömd att lita blott vid sig själv, givit bort allt sitt.

Dåre, dåre, som hon varit — det hon aldrig kunde få igen — livet — det hade hon i sin dröms yra slungat bort i förtid, likt värdelöst skräp, för att nå sin älskades famn! Och vaknat — känt gallret — sett att han var för långt borta — en fånge även han! Och stod nu där med sin tomma famn — hade intet vunnit — emedan intet var att vinna — hade intet kvar.

— Dåre, dåre, varför förstod du det icke förr? frågade hon sig darrande. Men kände i samma minut att hade hon också gjort det, skulle det inte förändrat något. Hade hon haft ett liv till att kasta bort, skulle hon givit ut det på samma sätt — icke leende längre, nej, förbannande, utom sig av ensamhet, men dock tvungen att lyda. — Vad? Ja, det visste hon icke — visste icke varifrån det kom eller var det hade sitt mål, visste icke dess namn — Kärlek? — Ett för litet namn! — Öde? — Ett för litet även det, för det väldiga, skoningslösa, mörka, som fått henne i sitt våld.

Hon reste sig med händerna för strupen — det kvävde henne — hon ville ut — fly —

Plötsligt såg hon att hon var ensam och

hörde röster nerifrån — hörde budskapet om förlisningen. Men det sade henne ingenting — blott att hon måste skynda sig om hon ville vara borta, innan han kom igen och hindrade henne. Brådskande smög hon sig ut.

*

Vinden slog mot henne, likt en fallande mur. Slungad framåt hundratals mil i ett enda, ljungande sträck förde den med sig från de öde vidder av dimmigt vatten den rört upp en vild och rå lukt av saltslemmigt skum, som fyllde hennes lungor med sin tunga köld och genast snappade andan från henne.

Flämtande och förblindad vände hon sig instinktlikt om. Men då grep vinden henne över nacken och kastade henne framåt.

Med kläderna smällande kring sig, likt flaggdukar, svepte hon i väg genom dunklet, allt längre och längre in i en okänd värld, full av främmande faror.

Ty ingenting kände hon igen, ingenting var som det hon förut sett på denna jord — hon var rädd för allt. Kring henne stod en

vägg av mörker, men bakom den hörde hon stormen dåna genom rymden högt över sig och under sig havets larm. Därnere i den svarta hålan glimmade båtlanternor och ljödo korta, hesa rop bland gnisslet av block och taljor. Hon skyndade bort från det — jagande framåt, vart som helst, i besinningslös rädsla. Ty själva klippan hon sprang på skrämde henne, där den då och då blänkte till i fyrens sken, liksom belagd med en tunn, glimmande våt hinna av ljus, och visade henne sin ödsliga gyttring av stenar och block, kringkastade, sönderbråkade och ituskurna, som i stela marter under eoner av is och eld.

Så drömlikt vilda förekommo de henne att hon var rädd att sätta foten på dem — rädd, liksom för fiender. Så drömlikt overkliga tycktes de henne också, där de försvunno i stormbyarnas dunkel och kommo igen då det var över — mörknande och ljusnande, glimmande till och grånande, likt svävande bilder i ett skuggspel — så hastigt och gäckande, att hon var rädd att de i nästa ögonblick skulle svika henne och aldrig komma igen och hon försvinna med dem —

— slockna i gråa djup — falla ned genom gåtor.

Allt var möjligt, ty allt var dröm — hon själv med sitt ensliga hjärta, sitt dödsdömda liv, sin lott kastad ut i det yttersta mörkret — mannen, som nyss ägt henne och vilken hon kanske aldrig skulle få återse — de arma liven, som svängde sitt lilla bloss därute på det drivande vraket — alla och allt i den svarta, dånande cirkel, som glimtade till och försvann med fyrens dödsbleka ljus, var dröm — måste vara det. Ty allt i den brann för högt och lågande, pulserade för tungt och brännande, svepte i väg alltför rasande för att kunna vara annat — vara verkligt. Ett sådant tempo hade aldrig verkligheten. Detta skenade ju — besinningslöst — utom sig av skräck och berusning — ner, ner i en sugande malström av gåta. Allt djupare drogs hon med — ville icke — rysande och iskall av fasa — men måste. Ty det i henne, vilket vaknat den sekund hon liksom igenkände Erik Utbult — det mörka, skoningslösa, vilket drivit henne in i hans famn — det reste sig nu med varje sekund allt mäktigare över

henne, växande med det yrande djupet, som i hemlighetsfull frändskap. Hon kunde icke fly från det, ty det var inne i henne — det piskade henne framåt — dit hon icke ville — icke vågade — men tvangs att störta sig. Allt hastigare skyndade hon utför stigen — in — djupt in — allt djupare och djupare in i stormens brus, liksom in i en grotta.

Det väldiga sorlet steg och föll i vågor — det dallrade genom hela hennes kropp, visslade i telefontrådarna utefter klippstigen, tjöt i stagen kring den gamla fyren, vilken hon nu virvlade förbi, skrek och sjöng i varje klyfta. Hela Tånga var som en jätteflöjt för den att ljuda i — själva klippan under henne vibrerade, ihålig och urholkad av alla de djupa skrevor, vilka, lodräta, som skurna med kniv, delade ön nästan mitt itu från söder till norr.

Vart hon såg gapade de under henne i fjärran och ur deras mörka brunnar sprutade havet upp i sjudande strålar, lysande, likt vita blixtar, i mörkret. De blevo allt flera, tyckte hon i oviss ångest, de slöto sig samman till ett enda djup av mumlande, sugande fasa.

Stelt stapplade hon på.

Det var som hade djupet hennes hjärta och drog henne till sig med det.

Snyftande och snubblande halade hon sig fram utefter vejern.

Så tog den slut.

Nästan krypande letade hon sig väg genom mörkret ut till de yttersta klipporna och klättrade rysande över deras ytor, glatta och runda, likt väldiga paddors ryggsköldar. Även de skrämde henne med sin liksom lömska orörlighet i det smygande ljuset — skrämde henne på samma sätt som allt annat — hon förstod nu dunkelt varför.

Därför att allt var okänt och hon för första gången i sitt liv såg det — icke kunde se något annat, alltsedan hon i sin älskades hjälplöst främmande ansikte först fått syn på det.

Det drog liksom undan fotfästet för henne — vände ut och in på allting, tills hon överallt omkring sig förnam bottenlösheten i allt och svindlade i en underlig, hänryckt ångest. Så nådde hon slutligen, halvkvävd av vinden, havsbrynet, hörde ingenting, såg ingenting, ty allt var svart av storm, klängde sig bara fast

vid de våta hällarna, från vilka hon oupphörligt blev riven loss av blåsten, och andades djupt och flämtande, stelt berusad av skräck.

Ty något kväljande, tungt, oändligt hävde sig långsamt upp och ned i det svarta och vita töckensvalget under henne.

Det var som såg hon själva urdjupet, vari livets krafter kokade, ohöljt sjuda därnere.

Hon låg stilla och bara stirrade ned i det.

Sakta sög det henne till sig i sitt väldiga uppstigande ur det dånande mörkret — stilla drog det henne med sig ut i sitt väldiga sjunkande i virvlar av skum — kom och gick igen — gick och kom igen — i en oändligt lugn kamp, en liksom evigt stormande vila. Tills hon var mycket långt ute med det — dit, där hon icke längre kände rädsla, kände något. Därför att hon liksom k ä n d e i g e n — kände igen det nyss okända — kände igen djupet — förnam samma djup svara inom sig själv — det väldiga, mörka, skoningslösa högtidligt liksom igenkänna sig själv — förnam

sig själv igenkänna det. Sig själv — sig själv — i allt.

Djup jublade mot djup — icke längre två utan ett.

Icke längre något för sig, något litet avskilt, ensamt, räddhågat, utan ett stort allt, gemensamt med allt, var hon i detta ögonblick — ett enda. Och i det var det som om hon på något sätt känt livet direkt — icke längre blott genom förmedling av sin egen lilla, trånga varelse utan alldeles omedelbart och oförkrympt — som om hon varit det.

Så slocknade det — hon var åter isolerad — var åter blott en form, en ledningstråd för kraften, vilken går genom allt, förbrukande det och överlevande det. Men nu hade hon känt dess väldighet — nu kunde hon i sin ensliga litenhet, sin sorgsna hjälplöshet, jubla över dess storhet, som hade den varit hennes egen.

Stilla, vita tårar i en hög och tålig glädje utan gräns fyllde hennes ögon. Hon bredde ut armarna mot stormen och rymden. Hon kysste det flygande stänket ur bränningarna

— kysste genom det hela havet, hela livet — alltet — med denna ödmjukt stolta och bävande vasallkyss liksom överlämnande sig åt det.

Stort var det att hava fått vara med i alltet, stort och ansvarsfullt, högt och förfärligt — för högt för glädje och lycka, för värme och gemenskap — annat än på lek — ett ödsligt, stolt offer i verkligheten.

Nu förstod hon det.

Och ensammare än någonsin — med alltets oändliga ensamhet ekande inom sig — förstod hon nu att hon aldrig kunde bli annat än ensam — att ingen människa någonsin var annat.

Ty vidderna kring dem voro alltför gränslösa, den helhet, varav de voro delar, alltför bottenlöst stor och gåtfull, meningen med deras tillvaro alltför hög och tragisk. Gåtans stumma tjänare fingo icke ha något ljuvt och varmt, som band dem — invigda, som de alla voro, till ett liv i blind kamp — för vad visste de icke. De kunde blott ana — ana att de måste lida så mycket för att andra kanske skulle lida mindre — ana att de, bä-

vande i mörkret, måste trampa väg dit de själva aldrig kunde nå — men kanske andra.

Så gick kedjan framåt — bron av liv, som oupphörligt kastades fram över djupet för att nå den okända stranden.

Nu var det hennes tur att offra. Icke ens hennes skärv försmådde helheten. Även hon skulle med — skulle ge liv och dö.

Men illa hade hon tagit mot budskapet — trott att det varit kärlekens bön — hans till henne — att ensamheten var slut — lyckan kommen — alls icke förstått att det i stället varit livets befallning till släktet — livet, som icke vet av sina verktyg, icke frågar efter om de existera, långt mindre då h u r, innan deras stund att återbörda sina pund och fylla sina ändamål är kommen och de, likt gnistor, träda fram ur mörkret och bliva till, få mening och vikt, först i det ögonblick de förbrinna.

Hon log nu, modigt och lugnt, åt sig själv.

— Och i denna väldighet hade hon höjt sin lilla gråt, frågat sina sorgsna, små frågor, tredskats, knotat och anklagat.

Hon blygdes.

Illa hade hon vetat sin plats — fordrat och fordrat och icke förstått att hon var på en gång för liten och för stor för att fordra något. En fånge — ja, visserligen, men sitt ensamma ansvars — sin storhets offer, icke sin hjälplösa fattigdoms, som hon nyss klagande trott. Livets medel — ja, visserligen, men därmed livet själv — intet förmående mot det men med det — allt.

Hon knäppte samman sina händer i frid — en stolt klarhet var över henne. — Ett rike söndrat mot sig själv hade hon varit. Men ville icke längre vara det — ville vara stilla, likt lövet, vilket sin tid ut sitter på grenen och i sin stund faller till marken för att multna och bli stoft och löpa det okända kretsloppet — tåligt och tyst, som alla de andra i syskonringen av tyst och tåligt liv.

Hon räckte ut armarna mot dem i sitt hjärta, bräddfull av sin nya kärlek — kärleken till livet, men icke som förut blott till sitt eget liv utan till allas, allas. Hon såg dem alla för sig — löven, som föllo — tänkarna och hjältarna, vilka grubblade och stredo för att

föra släktet framåt — kvinnorna, som våndades i födslosmärtor för att föda dem lärjungar och kämpar — kvinnornas män, vilka arbetade för att vidmakthålla de nya liven — alla, alla kände och älskade hon i detta ögonblick.

Ingen av dem arbetade för sig själv, innerst inne stredo de alla för det kommande, strävade de medvetet eller omedvetet mot alltets okända mål.

Evighetens eldmärke brann i deras själar, drev dem framåt, gav dem mod till deras oavlåtliga, tysta, obelönade offrande på måfå ut i mörkret. Av dess brand levde och ledo och dogo de — ensamma i en öken av sin egen och alltets storhet.

Modiga voro de — hon älskade dem — varmt och medlidsamt och brinnande sände hon dem sin kärleks hälsning genom de ödsliga vidderna.

Ty nu — nu begrep hon Erik Utbults sorgsna ord: »Det andra kunna vi inte rå för. Det enda viktiga är att kunna älska ändå — älska även genom avstånd och över klyftor.

Kunna vi inte det, älskade, kunna vi inte det?»

Skarpa eggar gingo genom hennes hjärta. — Ack, hon hade icke kunnat — icke med den rätta kärleken — den, som skulle fått henne att glömma sitt eget hårda öde för att genom hinder och galler le in i döden mot kamraten i hans. Ack, till det hade hennes stora kärlek varit för liten!

Hon sprang upp och slog ut armarna mot havet och stammade ur sitt överfulla hjärta: — Älskade, kom igen, älskade, så att jag får älska dig mer! O, kom igen! Kom igen!

Med ögonen spända av ångest försökte hon genomtränga dunklet. — Var fanns han, hennes älskade, som icke klagade, blott lydde — lydde kanske till döds just nu!

O, nej, nej! Kom igen! bad och besvor hon ut i mörkret.

Kom då aldrig fyrens ljus!

Men då det äntligen lyste fram kunde hon ändå ingenting se — varsnade blott vita virvlar, som överallt därute sprängde sönder det svarta dunklet, likt rämnor in i det okändas fasa.

Utom sig av spänning ansträngde hon sina värkande ögon — men det var lönlöst. Ack, om hon blott haft en kikare! Men kom i detsamma ihåg att hon sett en stå nere i Erik Utbults rum och störtade i nästa minut bort över klipporna. Hastigt fann hon den och ilade tillbaka, hittade en skyddad plats bakom ett stort block och fick kikaren upp till ögonen, just som fyrskenet på nytt kom sopande.

Darrande förde hon den fram och tillbaka inom ljusradien. Och skrek till. Ty hon hade sett båten dyka upp i den — en liten, svart punkt långt ute i allt det gråa svallet. Den höll rakt ner mot vraket — en ännu mindre punkt ändå längre bort. Hon tog stöd mot klippan och följde med varje nerv spänd dess drömlika färd. I en ormande zigzaglinje gick den genom ett sällsamt, ljust virrvarr, som hon först trodde vara vrakdelar men sedan fann vara timmer från vrakets last. I de korta ljusglimtarna kunde hon se hur den stora, tunga båten dansade och hoppade, likt en liten boll, bland allt det hopgyttrade träet, vaksamt och smidigt försökande undvika dess

stötar så mycket som möjligt. Hon skrattade stolt till — det var nog han, som satt till rors därute — så kallblodigt kunde blott han sköta det varpå allas liv berodde.

Så fällde regnbyarna sitt förhänge av ogenomträngligt mörker över vågstycket igen. Allt blev blint omkring henne i några yrande minuter. I den svarta och bländande virveln hörde hon blott stormens ihåliga dån och strävade att hålla sig fast intill klippan för att icke bli kastad ned i djupet. Men därpå kom fyrens breda ljussvärd farande genom den stillnande luften, klöv mörkret och grånade allt. Åter kunde hon urskilja något och se att lotsbåten med några meter minskat avståndet mellan sig och vraket. En gång var den plötsligt försvunnen och hennes hjärta stod stilla av fasa en sekund, men så syntes den igen — med alla segel uppe. Den hade synbarligen, för att sätta dem, varit nere i lä om skäret, vilket skymtade där i norr.

Nu skulle alltså arbetet begynna.

Spänt väntade hon på nästa ljusminut — och på nästa och nästa — stod där och höll vakt på dem, med kikaren oavlåtligt för ögo-

nen, färdig att fånga upp den sällsamt drömlika syn, vilken i de snabba glimtarna dök upp inom kikareglaset.

Inne i dess lilla rundel kom och försvann lotsbåten därute i fjärran, seglande bidevind för styrbords halsar, så att sjöarna röko om den. De reste sig tvärbrant och föllo över den, likt skyfall. Ibland såg hon icke båten på ett par minuter och höll andan med sammanbitna tänder — det tycktes omöjligt att den skulle kunna resa sig igen. Men så småningom kom den dock upp i lä om vraket och hon såg, i en glimt mellan två väldiga sjöar, hur en liten roddbåt sattes ut och folk gingo i den. Så släppte roddbåten och lotskuttern gav sig i väg utåt sjön igen — för att icke vara i vägen — förrän i det rätta ögonblicket. Då kom den vinande tillbaka och lade sig att passa på ekan, där den full av folk kom från vraket, ridande på vågorna, så högt ibland att halva botten syntes.

I nästa sekund hade lotskuttern fångat upp dess last av räddade och släppt av den igen. Det var som om den stora båten spelat boll med den lilla, tyckte hon. Det hela gick

så fort att hon knappast hunnit uppfatta det, innan hon fick se ekan, tom, så när som på två roddare, taga sats för att följa med en stor våg så nära som möjligt intill vraket och lotskuttern långt ute i sjön, beredande sig på nästa kast.

Och så höll det på — i en darrande evighet, tyckte hon — tiden hade stannat och stod och skälvde, som i en hemsk och sällsam dröm, i vilken hon oupphörligt tänkte: Nej, nu går det galet! Nu brister allt i tusen bitar! Men i nästa minut såg hon faran glida bort — besegrad — och en ny komma — och glida bort även den — lämnande allt lika oberört och henne själv lika litet förvånad över vad som än hände, som man är i drömmen — lika ångestfullt lugn, klar och kallt glad.

Allt plånades så småningom ut — begreppen liv och död och fara — allt. Kvar var blott kampen och den hade alltid varit, tycktes det henne, där hon stel av köld hakade sig fast invid klippan och vaktade på dess utgång.

Mörker och ljus kommo och försvunno —

växelvis flämtande över striden — alltjämt varade den.

Så kom en by, svartare och hårdare än någon av de föregående men gick helt snart över igen. Hennes kikare flög åter till ögonen — ett ögonblick, och hon grep tag i stenen med vitnande knogar. Ty hon hade sett att stormbyn drivit lotsbåten alldeles upp under vraket — i nästa minut skulle dess bräckta stormast, vilken hängde ut över sidan, kantra den och allt vara slut.

Hon slöt ögonen. Men då hon darrande öppnade dem igen trodde hon knappt vad de sade henne — att lotsbåten, som genom ett under, gått klar, och nu med bottenrevade segel stävade in mot Kalvsund i den strykande stormen.

Hon nästan föll ned på klippan.

Det var över — allt var räddat — allt var väl.

— Tack, snyftade hon — O, tack — tack — — —

III.

Älskade, minns du när du kom hem igen, översköljd av saltvatten, med ditt ansikte ännu stenstelt av spänd beslutsamhet, med hundra överståndna dödar i din blick.

Minns du då mina armar om din oljerock, mitt överlyckliga hjärta, som slog mot ditt bröst, svällande av stolthet över dig, min segrare — hela mitt älskande, jublande, omfamnande jag, som längtade att undfå dig.

Stilla och stolt med varje atom av min kropp och min själ tog jag mot din kraft. Hur saligt kände jag icke då vår del i det eviga kretsloppet; hur lycklig sträckte jag mig icke liksom ut i mörkret mot alla de liv, vilka skulle tändas av den gnista vi tänt denna styrkans och lidelsens natt efter en seger över döden.

Ty även jag hade ju besegrat den.

Jag minns, när jag slog armarna om dig och drog upp ditt huvud att vila mot min axel — hur du viskade då — »Käraste, vad du är förändrad nu — du är ju som en moder, så öm och stilla och stark.»

Men jag var ju ock en moder då. Genom dig var jag bliven en livgiverska — genom dig kunde jag nu älska det kommande, fick jag samband med det gångna — knöt jag hop min brustna kedja till en hel vid dem bägge — såg dem försvinna in i oändligheten framför och bakom mig — älskade oändligheten — älskade genom alla de mörka öknarnas övermänskliga ångest med en moders modiga kärlek.

Älskade, genom dig icke blott är utan blir jag — genom dig är jag odödlig, som du genom mig — oövervinneliga äro vi — — föräldrar — vilka leva tusen liv från släkte till släkte.

Älskade, höves det oss icke att vara modiga, stolta och stilla då — att vara tåliga och ge tröst — vad som än sedan blir av det vi kallat oss själva — att älska, älska och dö?

Kom och hjälp mig med det! Kom och låt mig trösta dig! Var icke så vilt förtvivlad, anklaga dig icke så — anklaga då hellre livet, som ville vår kärlek — ville liv.

Men varför anklaga — varför icke le och tiga?

Du skall icke sörja. Du kan inte ana vad jag redan älskar det dyrbara, lilla liv jag bär — vad jag gärna dör för det — för ditt barn, min egen, käre hjältes barn, som skall växa till en hjälte — en man eller kvinna, modig, som du, tålig, som jag — men större än vi bägge.

Käre, i det barnet äga vi ju varandra genom tiderna.

Käre, i det barnet skall jag alltid älska dig.

Kom det ihåg — jag skall alltid, alltid älska dig!

Miriam.

*

Strax efter sedan han fått detta brev kom han till henne för att vara hos henne den sista tiden.

Hans hustru hotade visserligen att kasta sig i sjön om han reste och Miriams moder att lämna sin dotter om han kom, emedan hon kände att hon icke kunde uthärda hans åsyn. Men han brydde sig icke om det — han anade — begrep det instinktlikt — att då döden bara kom tillräckligt nära skulle den stilla de bägge kvinnornas vrede, som den stillar allt. I dess skygd skulle hans kära och han få en fristad — utanför den måste de andra stanna och bävande känna att i dessa gränstrakter upphörde livets lagar att gälla — att här kunde ingenting hända, som var av vikt för det.

Därför att en döende varken har rätt eller orätt, emedan han så snart skall vara bortom bägge delarna — emedan han har så liten tid på sig att det gör allting likgiltigt.

Det skulle de nog omsider förstå och lämna dem i ro.

Och han fick rätt.

Ju närmare Miriams stund kom, desto tystare och fridfullare blev det kring henne och honom — desto längre avståndet från

de levandes värld, där den larmade vidare. De voro ju ännu kvar i den, de talade och handlade, men alltid liksom mycket långt borta från sig själva, utan att något av allt det de själva och andra sade eller gjorde kunde störa den vita tystnad, i vilken de voro som inlåsta tillsammans. Därinne levde de sitt verkliga liv i ett trofast och vemodigt kamratskap — den ene, som skulle leva, hjälpande den andra, som icke skulle göra det, vaktande på varje hennes minsta tanke och känsla, oavlåtligt strävande att komma henne så nära som möjligt.

*

Ty han förstod att ett stort svalg dock var befäst mellan den plats mitt uppe i livsvirveln, vilken snart väntade honom tillbaka, och det öde rum, varifrån hon inom kort skulle följa ut med tidvattnet, som strömmar ur livet. Han begrep att hennes hjärta måste trotsa mörka vidder för att nå hans. Han kände att hon icke ens invid det alltid kunde glömma dem — att hon ständigt hade avskedet för ögonen, likt en långväga resenär,

vilken icke får stanna längre än till gryningen och därför ber tusen farväl genom hela den sorgsna natten.

Allt vad hon tänkte och sade var ett underförstått farväl — hela den återstående, lilla tiden var ett enda sådant farväl — på avstånd, ty komma honom riktigt nära kunde hon ju icke. Hennes liv gick redan bakåt — hon fördes snabbt utför floden och såg honom avlägsnas allt mer och mer.

Men genom ödsligheten vinkade hon modigt åt honom — O, du min kamrat i fjärran, tycktes hon säga — ensam är även du, ensam skall också du en gång följa ut med den snabba strömmen utan mål — ensamma äro vi och rymden är så vid och mörk — allt är farväl — för evigt farväl — i ett stort och stilla vemod utan gräns och hjälp...

Men hon kunde bära det. Allt klarare blev det med var dag inom henne. Det var som såg hon i den ljusnande gryningen till dödens bleka dag allt bättre och bättre alltings rätta proportioner.

Det lilla i livet krympte hop, tills det blev så litet att hon icke kunde uppfatta det.

Även det stora avlägsnade sig. Allt blev så vitt och högt, så tyst och stilla i den isande ro, som vaggade henne allt djupare in i sin kalla och stolta vila.

I den hörde hon åter — som i stormnatten på klippan — blott livsflodens sus genom tiderna — såg i djupet dess hastigt rinnande fåra, vari eonerna föllo likt brådskande droppar.

Likgiltigt anade hon i den — för smått för att synas — sitt eget ofattligt tillfälliga liv.

Och det tröstade henne — med en underligt sval och avlägsen tröst — att alltet var så stort och hennes liv så litet.

En sekund och det hade susat förbi och all verklighet det haft var helhetens, som det tillhört.

Men helheten varade.

Vad mer om då d e t försvann? Vad se'n huru d e t då varit — om soligt eller stormigt, om kort eller långt?

Blott det varit helheten värdigt.

Blott det stolt underordnat sig den, likt en del, vilken, hur liten den än är, dock, genom att vara i det hela, bär ansvar för allt.

— »O, min själ,» skrev hon en gång under denna tid på ett av bladen i en för henne mycket kär bok. — »O, min själ, var då icke så lik en inbilsk slav, vilken knotande och klagande måste tvingas in i oket. O, min själ, en dödsdömd gladiator lik, hälsa frimodigt Cesar, giv honom villigt det honom tillhörer. Blott så blir du Cesars like och det du ger en gåva och icke en träls tribut.

Blott så blir du icke längre ödets offer utan ödet självt.

Därför att du icke längre är en motspänstig del utan en villig. Och alltså icke längre en del utan helheten själv.

Om lycklig eller olycklig, om levande eller död»...

*

Detta hade hon till slut kunnat säga sig själv och menat det — tröstat och lugnat sig själv med det, då dödens fasa ännu ibland kommit över henne och hon mitt på stora, ljusa dagen varit färdig att ropa av skräck över det ofattliga i att nu vara och snart icke längre finnas till.

Men hon visste ju nu att allt djupast inne dock var harmoni — en väldig, vild och vemodig enhet av styrka. Hon ville icke störa den med sin svaghet. Hon ville försöka uthärda den.

Och hon gjorde det också. Men vad det kostade henne, det fick icke ens han någonsin veta. Hur mycken ensam, undrande smärta hon innan dess måste genomlida, det förrådde hon aldrig med ett ord.

Det var ju heller ingenting att tala om, sade hon sig — det skulle ju snart alltsammans vara över — som hon själv.

Ja, underligt var det att ha levat, underligt att dö...

Livet var stort, döden också — men större än sitt liv var dock människan, större än sin död också — det enda mått varmed hon kunde mätas var Evighet.

Evighet — det ordet ekade nu inom henne dag som natt — Evighet — Evighet...

— Vad du är tyst, käraste, vad tänker du på? kunde Erik Utbult ofta fråga, då de sutto tillsammans och hon tegat i timtal.

— Evighet — — susade det inom henne — ack, kunde någon, som skulle leva, förstå hur osägbart det ordet var — hur osägbart det gjorde allt inom en!

— Säg, käraste, vad är det? frågade han — i vemodig ängslan att icke få veta allt.

Hon kunde ju icke svara. Men hon lade sitt lilla, mörka huvud mot hans bröst och smög sig stilla intill honom.

Ännu en gång, ännu en liten tid, slogo deras hjärtan tillsammans, tego de sin gemensamma, bävande tystnad på djup, dit ord, likt alltför korta lodlinor, icke nådde — djupet för det hemlighetsfulla, ogripbara, som skiljer varelse från varelse — djupet, där den okända grunden ligger — den okända skiljemuren står.

Tysta, bleka, men liksom icke av sorg och ångest utan av en högtidlig välsignande ömhet, genomlevde de de sista veckorna.

Det var deras kärleks skönaste tid.

Icke ens i de första, berusande sekunderna av igenkännande, då de trott att de icke längre voro två utan en, hade de varit så införlivade med varandra. Nu visste de bättre

— visste att människor måste leva var för sig i ensamt ansvar och dö i ännu ensammare.

Men nu älskade de också bättre, ty nu älskade de, likt två sorgset modiga stridskamrater, varandras ansvar — älskade stolt och stilla i varandra släktet, livet, alltet.

Och det var som om skiljemuren slutligen smällt ner litet för deras okuvliga, blinda kärlek, som om slöjan blivit mindre tät. Ofta under de sista dagarna tyckte han sig hos sin kära se det ansikte, som var hennes rätta — det, som döden skulle skåda men aldrig någon människa sett.

Han älskade det och älskade därmed allt det eviga i henne och i sig själv — allt det, vilket mitt i det förgängligas ängslan med stjärnlikt lugn avbidade döden och som skulle överleva den.

*

Han satt vid hennes säng. Bredvid satt hennes mor och höll hårt fast hans hand. Hon hade glömt allt annat än att de bägge

älskade samma döende — hon slöt sig intill honom, likt ett darrande barn.

Långt borta kommo och gingo andra människor — alla väntade — ingen talade.

Hon var sanslös och läkarna trodde icke att hon någonsin skulle vakna mer.

Men vid tiotiden på kvällen slog hon upp ögonen och talade till allas förvåning klart och lugnt — Barnet — låt mig få se barnet — — viskade hon.

Men barnet hade nyss dött — skulle aldrig ha kunnat leva. Hennes mor störtade ut ur rummet — i den tystnad som nu föll kunde de höra henne brista i gråt därute, snyftande i långa, pinande strupljud.

Sjuksköterskan stängde genast dörren, men Miriam hade redan hört det.

Hon förstod visst. Hon försökte resa sig.

— Barnet! stammade hon med ångestfullt vidgade ögon — Barnet!

De vågade inte annat än lyda henne. Sköterskan lyfte upp det från den bädd, på vilken det ännu låg, och bar fram det till henne.

I en lång, tyst minut, under vilken alla

i rummet höllo andan, tills deras blod susade, mötte de varandra — den döende modern och det döda barnet — ansikte mot ansikte.

Ljusskenet föll klart på bägges — på Miriams, vars läppar och ögon slöto sig som för ett slag för att därpå öppnas igen, dödsstela och vita — på barnets, vars sällsamt orörliga, små drag voro liksom skulpterade i hårt, mörkt trä.

Där sköterskan höll upp det i luften liknade det en underligt gåtfull och uråldrig liten avgudabild. Ett ljus fladdrade till bredvid det och reflekterades blänkande i dess stora, svarta, oändligt tomma och visa ögon utan blick. Dess små, blåa läppar voro lätt skilda — det såg ut, som log det åt sin egen gåta — ett allvarligt och stenhårt löje. Miriam såg på det, tills en svag reflex förstenade även hennes ansikte. Det var som om de frågat och svarat varandra i hemlighetsfullt samförstånd — underligt och outhärdligt lika varandra i detta ögonblick.

Då splittrades tystnaden i otaliga skärvor av en mans hårda och hesa snyftningar.

Erik Utbult föll på knä — fram ur dunklet

där han suttit och in i ljuset vid hennes händer, som stelt lågo på hennes bröst.

Han grep dem och tryckte dem mot sina ögon och sin mun för att dämpa sin gråt — hon hörde den dock och flyttade ögonen från barnet till honom, långsamt och liksom drömmande.

Nu var det de som sågo på varandra.

— Det är så stort — för stort för att förstå — vi måste tåla det — stammade hon plötsligt.

Ingen mer än han förstod vad hon menade.

Han svarade henne med ögonen — de sågo på varandra, tigande sin sista tystnad tillsammans.

Modern hade kommit in igen, stod, skakande av gråt, och höll sig fast i sänggaveln men vågade sig icke fram och störa dem.

Ingen vågade det — döden var helt nära nu — allt hade fått sina rätta mått — hade trätt fram ur vardagstillvarons döljande hölje av illusioner och uppenbarat sin storhet, så väldig och rättfärdig, att de för ett ögonblick blivit tvungna att förstå — att darrande och

vördnadsfulla vända sig bort från den oföigängliga lidelses förgängliga offer, som här togo det eviga avskedet av varandra.

Med hopbitna tänder lutade han sig fram och kysste henne för sista gången.

Och med hans läppar på sina samlade hon sina yttersta krafter och borrade sina ögon in i hans blick.

De vidgade sig, de lyste, tysta och ensamma, ur de okända viddernas mörker. Tätt intill honom och dock så långt borta ropade de stumma ett darrande, stolt och hjälplöst farväl och gledo så bort... Han kände henne liksom stelna under sig — draga sig tillbaka för att kämpa den sista kampen, den ingen kunde hjälpa henne med — försvinna ut i det stora fjärran — ensam — gåtfull — oåtkomlig — död.